

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Ing. Vanda Gospodinová

**SMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY
V MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. března 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Kralupech nad Vltavou dne 30. března 2015

.....

Ing. Vanda Gospodinová

Poděkování

Ráda bych tímto upřímně poděkovala paní *prof. JUDr. Monice Pauknerové, CSc., DSc.* za odborné vedení, náměty a cenné rady, které mi při zpracování této diplomové práce věnovala.

Mé speciální poděkování patří i panu *JUDr. Ivo Jandovi, Ph.D.* a panu *Janu Michalovi* za veškerou pomoc, kterou mi poskytli.

V neposlední řadě pak děkuji i celé mé rodině za jejich podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	1
1 Český a americký právní řád	3
2 Pojem českého mezinárodního práva soukromého s ohledem na skončení pracovního poměru.....	6
2.1 Mezinárodní právo soukromé	6
2.1.1 Soukromoprávní poměry.....	10
2.1.1.1 Smluvní závazky	12
2.1.1.1.1 Pracovní smlouva, resp. pracovní poměr.....	16
2.1.1.1.1.1 Skončení pracovního poměru.....	18
2.1.1.1.1.1.1 Právní úprava výpovědi	19
2.1.2 Mezinárodní prvek	22
2.1.2.1 Mezinárodní prvek ve smluvních závazcích	23
2.1.2.1.1 Mezinárodní prvek v pracovněprávním vztahu	23
2.2 Normy mezinárodního práva soukromého	24
2.3 Evropské mezinárodní právo soukromé.....	27
3 Výklad pracovní smlouvy založené podle amerického práva českými soudy	29
3.1 Případ č. 1.....	29
3.1.1 Předmět sporu.....	29
3.1.2 Rozsudek soudu I. stupně.....	30
3.1.3 Rozsudek odvolacího soudu.....	31
3.1.4 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky	32
3.2 Případ č. 2.....	34
3.2.1 Předmět sporu.....	34
3.2.2 Rozsudek soudu I. stupně.....	35
3.2.3 Rozsudek odvolacího soudu.....	35
3.2.4 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky	36
3.2.5 Rozsudek soudu I. stupně.....	37
3.2.6 Rozsudek odvolacího soudu.....	39

3.2.7	Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky	40
4	Právní posouzení případů dle současné právní úpravy	42
4.1	Právní postavení cizinců	42
4.2	Pravomoc a příslušnost českého soudu a procesní normy	43
4.2.1	Nařízení Brusel I bis.....	44
4.3	Kolizní normy a volba práva	48
4.3.1	Nařízení Řím I.....	48
4.3.2	Římská úmluva.....	50
4.3.3	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém	51
4.3.4	Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním	52
4.4	Pracovní smlouva a její platnost dle rozhodného práva	54
4.5	Skončení pracovního poměru včetně doktríny volného pracovního poměru dle rozhodného práva.....	56
4.5.1	Omezení použití rozhodného práva.....	57
4.5.1.1	Výhrada veřejného pořádku	58
4.5.1.2	Imperativní normy	59
4.5.1.2.1	Imperativní normy dle nařízení Řím I	59
Závěr	65	
Seznam použitých zkratk	70	
Seznam použité literatury a pramenů.....	71	
Literatura	71	
Právní prameny.....	74	
Judikatura	76	
Resumé.....	79	
Summary.....	80	
Klíčová slova / Key words	81	

Úvod

„Mezinárodní právo soukromé je velmi specifickou oblastí, která vychází primárně z rozdílnosti právních řádů jednotlivých suverénních států ... představuje cestu k překonání těchto rozdílů, nabízí řešení v případech, kdy v mezinárodním prostředí dochází ke kolizi právních řádů ... jeho význam stále vzrůstá ... přeshraniční právní poměry nejsou výjimkou, ba naopak, výjimkou se pravděpodobně brzy stanou poměry čistě vnitrostátní.“¹

Tématem této diplomové práce jsou „Smluvní závazkové vztahy v mezinárodním právu soukromém“, podtématem pak „Pracovní smlouva“. V rámci takto vymezeného tématu se pak věnuji tomu, jak české soudy vykládají pracovní smlouvy založené podle amerického práva.

Cílem mé diplomové práce je analýza úpravy pracovní smlouvy v českém a evropském mezinárodním právu soukromém, a to s přihlédnutím k otázkám řešených v rámci konkrétních soudních kauz. S ohledem na rozsah práce si však nekladu za cíl hlubokou analýzu všech v práci zmíněných právních institutů, neboť pro to zde není dostatečný prostor. Abstrahuji tak například od rozboru amerického mezinárodního práva soukromého, neboť to by s ohledem na obsáhlost mohlo být tématem samostatné diplomové práce. Z těchto důvodů abstrahuji také například od vyličení historického vývoje. Otázku, kterou si v rámci takto vymezeného cíle kladu, pak je: „Jak by příslušné kauzy řešil soud dnes, resp. je omezení zaměstnavatelovy výpovědi imperativní normou ve smyslu nařízení Řím I?“

¹ PFEIFFER, M. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. str. 11.

Ke splnění daného cíle a zodpovězení poležené otázky využívám analytickou metodu, přičemž nejprve na obecné úrovni analyzuji teoretické pojetí mezinárodního práva soukromého jako zvláštního soukromého práva se zaměřením na dva jeho pojmové prvky, a to „soukromoprávní poměry“ a „mezinárodní prvek“. V tomto rámci pak analyzuji postavení pracovní smlouvy, resp. pracovního poměru. Na úrovni konkrétní se pak zaměřuji na analýzu jednotlivých soudních sporů z pohledu současné právní úpravy.

Kapitola první této práce nastiňuje odlišné pojetí práva v České republice a Spojených státech amerických plynoucí z odlišného právně-historického vývoje. Druhá kapitola pak pojednává o českém mezinárodním právu soukromém a jeho postavení v rámci českého soukromého práva, neboť to jsou zásadně české kolizní normy, jichž český soud používá.² Třetí kapitola se pak zaměřuje na dva konkrétní spory ze soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem, které české soudy projednávaly a rozhodovaly. Předmětem obou sporů bylo posouzení platnosti výpovědi z pracovního poměru dané zaměstnavatelem a otázek souvisejících. V poslední kapitole pak tyto českými soudy řešené otázky posuzují ve světle současné právní úpravy.

Ve své práci čerpám informace jak z primárních zdrojů, tak ze zdrojů sekundárních. Teoretická východiska jsem nacházela především v monografii Zdeňka Kučery *Mezinárodní právo soukromé*, dále v učebnici *Občanského práva hmotného: Díl první (Obecná část)* od kolektivu autorů vedených Janem Dvořákem, Jiřím Švestkou a Michaelou Zuklínovou a v knize Moniky Pauknerové *Evropské mezinárodní právo soukromé*. Pro popis obou kauz jsem vycházela z jednotlivých soudních rozhodnutí a pro jejich současné právní zhodnocení pak z platné právní úpravy, především pak ze zákona o mezinárodním právu soukromém, z občanského zákoníku a ze zákoníku práce a dále z evropských právních instrumentů, nařízení Brusel I bis a nařízení Řím I, a to včetně komentovaného znění. Informace ke konkrétním otázkám amerického práva jsem pak čerpala z monografie Alvina L. Goldmana a Roberto L. Corradý *Labour law in the USA*.

² KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. str. 157. Srov. s § 20 ZMPS.

1 Český a americký právní řád

Premisou pro použití norem mezinárodního práva soukromého je kolize právních řádů, proto alespoň hrubý nástin rozdílností právních řádů, co se pramenů práva i práva jako takového týče, je zcela na místě. Právní řády České republiky a Spojených států amerických se v tomto ohledu velmi liší, což plyne z odlišných právních kultur v souvislosti s historickým vývojem daných oblastí.

Český právní řád řadíme ke kontinentálnímu typu právní kultury, která je postavena na tradici římského práva a přirozenoprávní teorie. Pro tento typ právní kultury je charakteristický zákon jako hlavní pramen práva a dále úsilí sjednotit jednotlivá právní odvětví do jediného kodexu.³ Pro angloamerickou právní kulturu jsou naopak typické soudní precedenty jako formy právních pravidel a, i když v posledních letech můžeme zaznamenat sbližování obou právních kultur, ostatně jako na všech úrovních globalizace, přeci jen pojetí pramenů práva zůstává zcela odlišné.⁴

Pramenem práva se rozumí forma objektivního práva, tedy státem uznaná forma, v nichž můžeme nalézt právní normy jako obecná pravidla chování.⁵ Právní normy pak jsou obecně závazná pravidla chování, uznaná a vynutitelná státem a nalézáme je v pramenech práva, jejichž soustava tvoří právní řád.⁶

Hlavním pramenem práva v České republice je zákon, resp. právní předpis⁷. Vedle právního předpisu pak existuje ještě normativní smlouva jako dvě jediné státem uznané formy právních pravidel. Co se právního řádu Spojených států amerických týče, ten se naopak vyznačuje pro tento typ právní kultury typickou mnohostí pramenů

³ GERLOCH, A. Teorie práva. str. 106.

⁴ BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. a GERLOCH, A. Teorie práva. str. 23.

⁵ BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. a GERLOCH, A. Teorie práva. str. 38.

⁶ GERLOCH, A. Teorie práva. str. 36 a 72.

⁷ Někteří právní teoretici užívají pojem „právní předpis“, jiní „normativní akt“. „Normativním aktem“ se však v této souvislosti myslí obecně závazný normativní právní akt, na rozdíl např. od interních normativních aktů, a tak lze tyto pojmy v právní teorii používat promiscue. GERLOCH, A. Teorie práva. str. 72. Srov. s BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. a GERLOCH, A. Teorie práva. str. 39 – 40.

práva.⁸ Vedle zákona tak americké právo můžeme nalézat především v soudních rozhodnutích precedentní povahy, dále pak např. i v doktríně, která slouží jako zdroj pro tvorbu takových precedentů.⁹

Soudní precedenty pak můžeme vymezit jako individuální právní akty (v protikladu k aktům normativním), které však nabývají normativního významu, jestliže se jimi řeší případ dosud neregulovaný.¹⁰ Toto je zásadní odlišnost od České republiky, jelikož soudní rozhodnutí jako druh individuálního právního aktu zde nemůže být pramenem práva¹¹, nemůže tedy být obecně závazné, zavazuje pouze individuálně, strany sporu. A i když je úloha především vyšších soudů v České republice značná, právo zde však soud na rozdíl od Spojených států amerických netvoří, pouze jej nalézá.¹²

Právní řád Spojených států amerických tvoří především dva druhy pramenů práva, a sice normativní akty, tzv. *legislation*, a dále soudní precedenty, tzv. *common law*. Výjimkou je stát Louisiana, která následuje tradici tzv. *civil law*, tedy tradici římskoprávní, a *common law* neuznává. Kodexy zakotvující celé soukromé právo zde, na rozdíl od českého právního řádu, v podstatě neexistují, a tak právní úprava soukromého práva na většině území Spojených států amerických je obsažena právě v *common law*, které se vyvinulo ze soudních rozhodnutí nejvyšších soudů jednotlivých států. Na základě doktríny *stare decisis* soudy následují svá předchozí rozhodnutí v obdobných případech, takže tato rozhodnutí mají závazný precedenční charakter a zároveň zajišťují, aby se o obdobných věcech rozhodovalo obdobně. Výsledkem je, že v rámci každého státu se vyvinula pravidla *common law*, tedy pravidla zvykového práva vytvořená soudními precedenty, která se aplikují na většinu oblastí soukromého práva. Tato pravidla však mohou být nahrazena normativními akty, jež jsou nadány vyšší právní silou. Takže, když soud hledá právní normu s cílem rozhodnout soukromoprávní

⁸ GERLOCH, A. Teorie práva. str. 77 – 78.

⁹ GERLOCH, A. Teorie práva. str. 107.

¹⁰ BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. a GERLOCH, A. Teorie práva. str. 53.

¹¹ Výjimkou jsou pouze nálezy Ústavního soudu České republiky publikované ve Sbírce zákonů v rámci abstraktní kontroly ústavnosti.

¹² BOGUSZAK, J., ČAPEK, J. a GERLOCH, A. Teorie práva. str. 59.

spor, nejprve je hledá v právním předpise, pakliže není takové tzv. *legislation*, rozhodne soud spor na základě platných pravidel *common law*.¹³

Z výše uvedeného plyne, že pojetí pramenů práva a implikované postavení soudce je v obou státech značně rozdílné. Nalézání a aplikace amerického práva jako práva precedentního a kazuistického tak může být pro české soudy problematické.

¹³ SEDLER, R. A. Constitutional law in the United States [online]. str. 27.

2 Pojem českého mezinárodního práva sukromého s ohledem na skončení pracovního poměru

Pro orientaci, v tématem této práce dané problematice, je dále třeba vymezit základní pojmy. A jelikož se jedná o multioborové téma, prolíná se zde nauka mezinárodního práva sukromého, občanského práva – jako obecného sukromého práva, mezinárodního práva i práva pracovního. Teoretické vymezení základních právních pojmů a institutů z těchto právních oborů je tak více než nezbytné, a to i s ohledem na nedávnou rekonifikaci sukromého práva v České republice.

2.1 Mezinárodní právo sukromé

V české právní nauce je mezinárodní právo sukromé definováno především prostřednictvím předmětu jeho úpravy, a sice, že „*mezinárodní právo sukromé upravuje sukromoprávní poměry, které obsahují mezinárodní prvek ...*“¹⁴. Fakt, že mezinárodní právo sukromé upravuje tak specifickou skupinu poměrů, jakými jsou právní poměry se vztahem k zahraničí mezi osobami sukromého práva, se promítne i do specifického postavení mezinárodního práva sukromého v rámci právního řádu. Můžeme tedy říci, že z důvodu tohoto jeho specifického předmětu „... je považováno za zvláštní, samostatné odvětví právního řádu a každý stát má své vlastní mezinárodní právo sukromé.“¹⁵ Specifičnost, resp. zvláštnost, je určujícím znakem tohoto právního odvětví.

Mezinárodní právo sukromé je tedy díky tomu, že upravuje sukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem, zvláštní v první řadě svým přesahem do jiných odvětví práva v objektivním smyslu, a to jednak do práva občanského a jednak do práva

¹⁴ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu sukromém: komentář. str. LXI.

¹⁵ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu sukromém: komentář. str. LXII.

mezinárodního. Někteří právní teoretici¹⁶ mezinárodní právo soukromé dokonce nepovažují za samostatné právní odvětví, nýbrž za součást buď právě práva občanského, nebo mezinárodního.¹⁷ Podle mého názoru však právě z důvodu tohoto přesahu současně do obou těchto právních odvětví nelze mezinárodní právo soukromé považovat za součást ani jednoho z nich, nýbrž právě za zvláštní, samostatné odvětví právního řádu. To je také důvodem zakotvení mezinárodního práva soukromého v samostatném zákoně, a to jak u nás, v současné době v ZMPS¹⁸, tak v některých ostatních státech Evropy, resp. světa.¹⁹

Samostatný zákon o mezinárodním právu soukromém (IPRG²⁰) má například i Rakousko, kde je mezinárodní právo soukromé pojímáno shodně, jako v České republice.²¹ *Internationales Privatrecht* je tedy také zakotveno v samostatném zákoně, vně hlavního soukromoprávního kodexu, Všeobecného občanského zákoníku (ABGB²²), avšak je také pojímáno jako součást soukromého práva.²³ Cílem mezinárodního práva soukromého dle rakouské právní nauky je určení rozhodného práva, když skutková podstata vykazuje mezinárodní rozměr.²⁴ *Internationales Privatrecht* má pak především zodpovědět otázku, podle právního řádu kterého státu se má rozhodnout sporný případ se zahraničními vztahy.²⁵

¹⁶ Tzv. civilistické a internacionalistické pojetí mezinárodního práva soukromého.

¹⁷ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. LXII.

¹⁸ Zákon Parlamentu České republiky ze dne 25. ledna 2012 č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, s účinností od 1. ledna 2014.

¹⁹ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. LXII.

²⁰ Bundesgesetz vom 15. Juni 1978 über das internationale Privatrecht (IPR–Gesetz), StF: BGBl. Nr. 304/1978.

²¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace. str. 2.

²² Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, StF: JGS Nr. 946/1811.

²³ KOZIOL, H., WELSER, R. a KLETEČKA, A. Grundriss des bürgerlichen Rechts: Band I. str. 74.

²⁴ VERSCHRAEGEN, Bea. Internationales Privatrecht: Ein systematischer Überblick. str. 221.

²⁵ BYDLINSKI, P. Grundzüge des Privatrechts: für Ausbildung und Praxis. str. 427.

České mezinárodní právo soukromé je tedy považováno za součást práva soukromého, neboť upravuje osobní, rodinná a majetková práva a povinnosti subjektivní povahy, tedy soukromoprávní poměry. Není ovšem obecným soukromým právem, tedy právem občanským, neboť to upravuje „*osobní, rodinná a majetková práva a povinnosti subjektivní povahy, které se vztahují na všechny osoby soukromého – občanského práva a na všechny soukromoprávní – občanskoprávní záležitosti*“²⁶, kdežto předmět mezinárodního práva soukromého jako práva zvláštního tvoří „*osobní, rodinná a majetková práva a povinnosti subjektivní povahy, které se vztahují jen na určité skupiny osoby soukromého práva, resp. jen na určité soukromoprávní záležitosti*“²⁷, a to taková osobní, rodinná a majetková práva a povinnosti, která mají vztah k zahraničí. Fakt, že mezinárodní právo soukromé je považováno za samostatné zvláštní právo soukromé, je podpořen i tím, že v rámci rekodifikace soukromého práva byl přijat nový samostatný zákon o mezinárodním právu soukromém a mezinárodní právo soukromé tak zůstalo tradičně vně nově přijatého občanského zákoníku²⁸, ačkoliv jeho primárním cílem bylo právě sjednotit soukromé právo v co nejširším možném rozsahu do jediného kodexu.²⁹

Mezinárodní právo soukromé tak lze chápat jako soukromé právo s přívlastkem „mezinárodní“, neboť se jedná o tu část vnitrostátního právního řádu, která upravuje soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem. Je to ale právě ten zmíněný mezinárodní prvek, díky němuž může být mezinárodní právo soukromé považováno i za mezinárodní právo s přívlastkem „soukromé“, neboť česká i zahraniční právní nauka rozlišuje mezinárodní právo právě na mezinárodní právo soukromé a mezinárodní právo veřejné. Zde je tedy patrný ten zmíněný přesah jak do práva soukromého, tak do práva mezinárodního. Důvod pro přívlastky „veřejné“ a „soukromé“, jež byly přidány doktrínou k pojmu „mezinárodní právo“, spočívá právě v odlišení vztahů mezi státy a mezi osobami soukromého práva. Tedy, zatímco mezinárodní právo veřejné upravuje

²⁶ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 42.

²⁷ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 42.

²⁸ Zákon Parlamentu České republiky ze dne 3. února 2012 č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s účinností od 1. ledna 2014.

²⁹ Srov. s ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář: Svazek I. str. XLVII.

vztahy mezi státy a vytváří tak soubor právních norem stojících mimo jednotlivé vnitrostátní právní řády, mezinárodní právo soukromé je vždy součástí vnitrostátního právního řádu určitého státu a upravuje právní poměry mezi osobami soukromého práva. Zjednodušeně můžeme říci, že mezinárodní právo veřejné je jednotné pro všechny státy, zatímco mezinárodní právo soukromé má každý stát své. Přes tyto rozdíly však můžeme u mezinárodního práva soukromého a veřejného najít i jistý průnik, a to nejvýrazněji v oblasti mezinárodních smluv, které jsou tradičním pramenem mezinárodního práva veřejného, ovšem některé z nich obsahují i práva a povinnosti osob soukromého práva, jako například Římská úmluva. Každopádně vztah mezi mezinárodním právem soukromým a veřejným je vztahem mezi mezinárodním právem a právem vnitrostátním.³⁰

Můžeme tedy shrnout, že mezinárodní právo soukromé jako právo v objektivním smyslu představuje soubor platných právních norem upravujících soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem.³¹ A jako takové je mezinárodní právo soukromé zakotveno v samostatném zákoně o mezinárodním právu soukromém. Sama důvodová zpráva k nově přijatému zákonu o mezinárodním právu soukromém pak uvádí, že *„mezinárodním právem soukromým se rozumí odvětví právního řádu, které zahrnuje právní normy, které jsou výlučně určeny pro úpravu soukromoprávních poměrů, jež obsahují tzv. mezinárodní prvek.“*³²

Jak patrně, předmět mezinárodního práva soukromého implikuje dva důležité právní pojmy, a sice „soukromoprávní poměry“ a „mezinárodní prvek“, jejichž důležitost je dána nejen teoreticky, ale také prakticky. Jednak slouží tyto pojmy, jak vyličeeno výše, k odlišení mezinárodního práva soukromého od jiných právních oborů, se kterými by mohlo být slučováno. Mezinárodním prvkem se tedy mezinárodní právo soukromé odlišuje od občanského práva, coby obecného práva soukromého, a soukromoprávními poměry zase od mezinárodního práva veřejného, které sice upravuje

³⁰ ONDŘEJ, J. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. str. 27 – 32.

³¹ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 17 – 21. Srov. s ONDŘEJ, J. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. str. 29. A s POLÁČEK, B. Praktikum mezinárodního práva soukromého a práva mezinárodního obchodu. str. 47.

³² Důvodová zpráva k ZMPS. Obecná část, bod 3, písm. a). Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf).

vztahy v mezinárodním prostředí, avšak pouze vztahy mezi státy. Z hlediska užití norem mezinárodního práva soukromého pak tyto pojmy dá se říci předurčují prameny mezinárodního práva soukromého, a sice občanský zákoník, který je *lex generalis* vůči zákonu o mezinárodním právu soukromém, na druhé straně pak mezinárodní smlouvy, které naopak mají vůči zákonu o mezinárodním právu soukromém aplikační přednost. Z důvodu členství České republiky v Evropské unii je pak třeba počítat ještě s právem EU.

2.1.1 Soukromoprávní poměry

Pojem „sukromoprávní poměry“ zahrnuje poměry v rámci hmotného soukromého práva, tedy práva občanského včetně rodinného a práva obchodního a pracovního.³³ Občanský zákoník pak v § 1 odst. 1 stanoví, že ustanovení právního řádu upravující vzájemná práva a povinnosti osob vytvářejí ve svém souhrnu soukromé právo.

Z výše uvedeného plyne, že do předmětu úpravy mezinárodního práva soukromého spadají veškeré poměry soukromoprávního charakteru, tedy nikoliv veřejnoprávního.³⁴ Poměry veřejného práva tak, i když obsahují mezinárodní prvek, nejsou předmětem úpravy mezinárodního práva soukromého.

Jak uvedeno výše, občanský zákoník pojímá soukromé právo jako souhrn ustanovení právního řádu, která upravují vzájemná práva a povinnosti osob [§ 1 odst. 1 věta první OZ]. Ovšem z důvodové zprávy plyne, že o definici se nejedná, význam tohoto ustanovení spočívá především v uvědomění si smyslu soukromého práva, neboť soukromé právo se může definovat jen vymezením vůči právu veřejnému.³⁵

³³ Důvodová zpráva k ZMPS. Obecná část, bod 2. Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf).

³⁴ Srov. s PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 3.

³⁵ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). Zvláštní část, k § 1. Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf).

Tzv. dualismus práva je v kontinentálně-právní kultuře základem pro třídění právního řádu a i dnes má své funkční opodstatnění.³⁶ Teorií, jak od sebe soukromé a veřejné právo odlišit, existuje v právní nauce více. Ústavní soud České republiky vychází z teorie subordinační, když ve svém nálezu³⁷ uvedl, že veřejnou mocí se rozumí taková moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně, a subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu.

Občanský zákoník samotný pak vychází z teorie organické, přičemž výslovně formuluje zásadu, že uplatňování soukromého práva je na uplatňování veřejného práva nezávislé [§ 1 odst. 1 věta druhá OZ].³⁸ K modifikované verzi organické teorie, tzv. teorii zvláštního práva, se hlásí i nauka správního práva, která pojímá veřejné právo jako právo zvláštní v poměru k právu soukromému jako právu obecnému. V tomto pojetí se pak veřejné právo týká pouze nositelů veřejné moci při výkonu jejich vrchnostenských pravomocí.³⁹

Česká občanskoprávní nauka pak zmíněné teorie kombinuje a dodává, že soukromé právo lze od veřejného práva odlišit na základě dvou zásad, a to zásady autonomie vůle a zásady rovného (hmotněprávního) postavení. V právu soukromém tak na základě zásady autonomie vůle mohou osoby vůči sobě činit vše, co jim není zakázáno, a nemohou být nuceni činit, co jim zákon neukládá⁴⁰. Veřejná moc pak může jednat jen v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon. V civilním sporném soudním řízení je pak projevem zásady autonomie vůle osob soukromého práva zásadní uplatnění jejich svobodné dispoziční zásady jako účastníků řízení. Dle zásady rovného

³⁶ HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: Obecná část. str. 21 – 25.

³⁷ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. prosince 1998 Sp. zn. I.ÚS 41/98, N 147/12 SbNU 363 (Prolínání veřejného a soukromého práva). Dostupné z [www: http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=31211&pos=1&cnt=1&typ=result](http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=31211&pos=1&cnt=1&typ=result).

³⁸ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). Zvláštní část, k § 1. Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf).

³⁹ HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: Obecná část. str. 25.

⁴⁰ Na ústavní úrovni je tato zásada upravena v čl. 2 odst. 4 Ústavy a v čl. 2 odst. 3 Listiny.

(hmotněprávního) postavení pak žádná z osob soukromého práva nemůže druhé osobě soukromého práva autoritativně vnutit svou vůli a určovat její postavení, tedy založit její práva a povinnosti, vůči sobě navzájem tak vystupují jako osoby s rovným (hmotněprávním) postavením. Naopak veřejnoprávní subjekt jako nositel svrchované veřejné moci toto postavení autoritativně určuje. V rovném procesním postavení jsou pak vůči sobě navzájem i účastníci civilního soudního řízení.⁴¹

2.1.1.1 Smluvní závazky

Pojem „právo“ obecně je pojem víceznačný⁴², proto je třeba rozlišit jeho objektivní a subjektivní smysl. Právem v objektivním smyslu se má zjednodušeně na mysli právní řád jako soubor právních norem coby obecných pravidel chování osob. Subjektivní právo je pak jako tzv. oprávnění vymezeno jako míra a způsob chování osob v mezích objektivního práva a zároveň je tímto objektivním právem zaručeno a chráněno.⁴³ O mezinárodním právu soukromém jako právu objektivním je pojednáno výše. Tato část se tedy zaměřuje na vymezení práv subjektivní povahy, a to takových, která jsou s ohledem na téma této práce předmětem úpravy mezinárodního práva soukromého.

Zatímco ke vzniku práva objektivního dochází v rámci právotvorného procesu, právo subjektivní vzniká z právního důvodu, tedy buď přímo ze zákona, nebo z právní skutečnosti, která je k tomu dle objektivního práva způsobilá. Občanskoprávní nauka, v souladu s novým občanským zákoníkem, pak rozumí právní skutečností takovou skutečnost, již objektivní právo jednak bere na zřetel a jednak s ní spojuje určité právní následky, tedy vznik, změnu nebo zánik subjektivních práv a povinností. Tyto právní skutečnosti pak tradičně dělí na právní jednání, protiprávní jednání, právní události, protiprávní stavy a jiné právní skutečnosti (např. konstitutivní rozhodnutí státních

⁴¹ Srov. DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 30 – 41.

⁴² Obdobně jako pojem „das Recht“ v německy mluvících zemích.

⁴³ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 327.

orgánů⁴⁴). Daná právní skutečnost, např. tedy právní jednání, je pak vůči těmto právním následkům, které sama způsobuje, považována za jejich právní důvod, resp. právní titul. Nejvýznamnějším a nejčastějším druhem právního jednání je pak smlouva jako konsenzuální projev vůle alespoň dvou stran.⁴⁵

Právním jednáním, coby volní právní skutečností aprobované právem, se pak rozumí takové chování osoby, subjektu práva, které je schopno, podle ustanovení objektivního práva, vyvolat právní následky, a to takové, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran [§ 545 OZ]. Podstatou právního jednání je pak projev vůle. Proto, abychom mohli vůbec mluvit o právním jednání, lze shrnout, že je zapotřebí vůle, navenek projevené, která má právní následky. Občanský zákoník pak v této souvislosti klade na právní jednání řadu požadavků, jejichž splnění je zpravidla podmínkou právní existence, perfekce, tedy nikoliv zdánlivosti, či právní platnosti⁴⁶. Občanskoprávní nauka pak zpravidla rozeznává čtyři skupiny takových náležitostí, a to náležitosti subjektu, vůle, projevu vůle a předmětu projevu vůle.⁴⁷

Pro smlouvu jako výraz zásady autonomie vůle je pak jako pro druh právního jednání stanoven ještě požadavek konsensu, tedy shody mezi alespoň dvěma stranami o zamýšlených právních následcích. Smlouva je tedy dvoustranným právním jednáním, neboť k její perfekci se vyžaduje projev vůle alespoň dvou stran, které vzniká konsensem, čili úplným a bezpodmínečným přijetím návrhu, jenž stanoví obsah smlouvy, na její uzavření. Občanský zákoník dále rozlišuje mezi smlouvou, dohodou a ujednáním. Zatímco všechna tato tři právní jednání jsou konsenzuálním projevem vůle,

⁴⁴ Nauka teorie práva pak zařazuje individuální právní akty orgánů veřejné moci spolu s právním jednáním *stricto sensu* pod právní jednání *largo sensu*. Srov. s GERLOCH, A. Teorie práva. str. 147.

⁴⁵ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 154 – 155, 168.

⁴⁶ § 545 – § 599 OZ.

⁴⁷ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 156 – 158.

smlouvou se práva a povinnosti zakládají (vznikají), dohodou se mění nebo ruší a ujednání je pak shoda o určité jednotlivosti v rámci smlouvy či dohody.⁴⁸

Výše zmíněná subjektivní práva, vznikající z právních důvodů, pak můžeme ve světle nového občanského zákoníku dělit na:

1. Osobní práva – Všechna osobní práva jsou práva absolutní povahy.
 - a. Práva osobního stavu osob (statusová práva) – Občanský zákoník dle § 9 upravuje osobní stav osob, a to osob fyzických (člověka) i osob právnických.
 - b. Všeobecné osobnostní právo (osobnostní práva) – Všeobecné osobnostní právo jako souhrn osobnostních práv člověka je upraveno v § 81 – § 117 OZ.
2. Rodinná práva – Občanský zákoník v části druhé upravuje rodinná práva, a to osobní i majetková. Převážná většina těchto práv jsou práva absolutní, existují však i rodinná práva relativní povahy.
3. Majetková práva
 - a. Absolutní majetková práva – Tato práva jsou upravena v části třetí občanského zákoníku.
 - i. Věcná práva
 - ii. Dědické právo
 - b. Relativní majetková práva – Tato práva upravuje občanský zákoník v části čtvrté.
 - i. Závazková (obligační) práva – Jde o typická subjektivní práva relativní povahy, která vznikají zejména z právních jednání, nejčastěji ze smluv dle § 2055 a násl., ale také z jednání protiprávních (deliktů) dle § 2894 a násl.⁴⁹

Pokud je subjektivní právo absolutní povahy, odpovídá takovému právu určité (oprávněné) osoby povinnost neurčitého (neomezeného) počtu všech ostatních

⁴⁸ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 168.

⁴⁹ Srov. s DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 330 – 331.

(povinných) osob. Tato práva tedy působí vůči všem (*erga omnes*). Absolutní povinnost tak spočívá pouze ve zdržení se všeho, co by rušilo právo oprávněné osoby. Naproti tomu relativní subjektivní práva jsou taková práva, kde právu určité (oprávněné) osoby odpovídá povinnost rovněž určité (povinné) osoby. Tato relativní práva i jim odpovídající relativní povinnosti tak tyto určité osoby mají mezi sebou navzájem (*inter partes*).⁵⁰

Pokud se pak jedná o relativní majetkové právo subjektivní povahy, hovoříme o právech závazkových, která spolu s jim odpovídajícími povinnostmi tvoří obsah závazku. Občanský zákoník tak v této souvislosti hovoří o terminologické jednotnosti a uvádí, že se opouští ztotožňování smlouvy se závazkem nebo závazku s dluhem. Slovem „smlouva“ se tudíž označuje jen určitá právní skutečnost, z níž vzniká závazek, „závazkem“ se rozumí obligace, „dluhem“ povinnost k plnění ze závazku vzniklá.⁵¹

Občanský zákoník tedy v § 1721 stanoví, že ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit. § 1723 odst. 1 OZ pak říká, že závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá. Co se smluvních závazků týče, tak zde pak občanský zákoník v § 1724 odst. 1 uvádí, že smlouvou projevují strany vůli zřítit mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.

Závazek (*obligatio*) tak je právním následkem právního důvodu a jeho obsahem jsou práva a povinnosti vznikající mezi subjekty tohoto závazku. Je-li právním důvodem daného závazku (tzv. zavazovacím důvodem) smlouva, mluvíme o závazku ze smluv, resp. o smluvním závazku (*obligatio ex contractu*).⁵²

⁵⁰ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 329 – 330.

⁵¹ Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). Obecná část, č. 2 písm. C odst. 5. Dostupné z www: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

⁵² ROZEHNAL, A. Závazkové právo: obecná část, deliktní právo. str. 13 – 22.

2.1.1.1.1 Pracovní smlouva, resp. pracovní poměr

Co se nejprve pojmu pracovního práva⁵³ týče, tak jej můžeme vymezit jako soubor právních norem, které upravují tři oblasti, a to individuální pracovněprávní vztahy, kolektivní pracovněprávní vztahy a oblast zaměstnanosti. Zatímco individuální a kolektivní pracovní právo je ve svém souhrnu považováno za zvláštní právo soukromé, které je zakotveno v zákoníku práce⁵⁴, oblast zaměstnanosti je upravena normami veřejného práva, a to konkrétně zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v aktuálním znění, a má tak blíže spíše k právu správnímu.⁵⁵

Individuální pracovní vztahy, resp. právní vztahy účasti na práci, pak dělíme na základní pracovněprávní vztahy a pracovněprávní vztahy související se základními (tzv. doplňující vztahy). Dále existuje ještě jedna skupina vztahů, která prochází napříč skupinami právě uvedenými, a to tzv. další právní vztahy účasti na práci⁵⁶. Pro tuto posledně uvedenou skupinu vztahů je na rozdíl od předchozích dvou charakteristické, že vztahy do ní náležející nejsou upraveny pouze pracovněprávními normami, ale i normami jiných právních odvětví.⁵⁷

Do skupiny základních pracovněprávních vztahů pak patří pracovní poměr a pracovněprávní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr, přičemž pracovní poměr svou četností výskytu nad těmito ostatními vztahy naprosto převládá.⁵⁸

Zákoník práce v § 33 stanoví dva způsoby vzniku pracovního poměru, a to pracovní smlouvou a jmenováním. Pracovněprávní vztahy obecně pak zákoník práce v

⁵³ V pracovním právu se pojmy „vztah“, „poměr“ a „závazek“ užívají odlišně od obecné právní terminologie (viz níže).

⁵⁴ Zákon Parlamentu České republiky ze dne 21. dubna 2006 č. 262/2006 Sb., zákoník práce, s účinností od 1. ledna 2007.

⁵⁵ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 3 – 4.

⁵⁶ Např. pracovněprávní vztahy státních zástupců, akademických pracovníků vysokých škol atd.

⁵⁷ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 129.

⁵⁸ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 139 – 140.

§ 1 písm. a) definuje jako právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli.

S ohledem na výše uvedené můžeme konstatovat, že pracovní poměr je vůči jiným soukromoprávním poměrům zvláštní tím, že vzniká mezi specifickými subjekty, a to zaměstnancem a zaměstnavatelem, za specifickým účelem, a to za účelem výkonu závislé práce. Smlouvu, která zakládá takový pracovní poměr, pak nazýváme smlouvou pracovní.

Obsahem pracovního poměru je rozsáhlý soubor vzájemných práv a povinností náležející oběma smluvním stranám, z nichž ta základní práva a povinnosti naplňující cíl sledovaný sjednáním pracovní smlouvy, tedy výkon závislé práce, ve svém souhrnu vytváří tzv. pracovní závazek. Tento pracovní závazek představuje povinnost zaměstnavatele přidělovat od vzniku pracovního poměru zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu nebo plat, vytvářet podmínky pro plnění jeho pracovních úkolů a dodržovat ostatní pracovní podmínky stanovené právními předpisy, smlouvou nebo vnitřním předpisem, a dále představuje povinnost zaměstnance konat od vzniku pracovního poměru podle pokynů zaměstnavatele osobně práce podle pracovní smlouvy, v rozvržené týdenní pracovní době a dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru.⁵⁹

Pracovní smlouva coby nejtypičtější pracovněprávní skutečností vůbec je taktéž považována za nejčastější právní důvod vzniku pracovního poměru, spočívající v souhlasném projevu vůle zaměstnance – fyzické osoby a zaměstnavatele uzavřít takovýto pracovní poměr. Současně také zosobňuje právní vyjádření principu svobodné volby zaměstnání.⁶⁰

Pracovní smlouva pak kromě náležitostí právního jednání a smlouvy obecně, jak uvedeno výše, musí obsahovat také náležitosti stanovené zákoníkem práce. Pracovní smlouva tak musí obsahovat druh práce, který má zaměstnanec pro zaměstnavatele vykonávat [§ 34 odst. 1 písm. a) ZPr], místo výkonu práce, ve kterých má být práce

⁵⁹ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 157.

⁶⁰ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 172.

vykonávána [§ 34 odst. 1 písm. b) ZPr] a den nástupu do práce [§ 34 odst. 1 písm. c) ZPr]. Pracovní smlouva musí být dále uzavřena písemně [§ 34 odst. 2 ZPr] a každá smluvní strana musí obdržet jedno vyhotovení pracovní smlouvy [§ 34 odst. 5 ZPr].

2.1.1.1.1 Skončení pracovního poměru

Právní úpravu zániku závazků obecně můžeme najít v občanském zákoníku, konkrétně v jeho části čtvrté, hlavě první a díle sedmém (§ 1908 – § 2009). Občanský zákoník rozlišuje splnění a jiné způsoby zániku závazků, mezi nimiž uvádí mimo jiné i dohodu či výpověď, které jsou typické právě pro zánik pracovního poměru, jako soukromoprávního poměru založeného pracovní smlouvou.

Úprava skončení pracovního poměru je pak samostatně zakotvena v ustanoveních § 48 – § 73a zákoníku práce. Tato úprava je vůči úpravě v občanském zákoníku úpravou speciální a její hlavní zvláštností je, že vychází z ochranné funkce jako jedné z nejdůležitějších funkcí pracovního práva vůbec. Výsledkem je rozdílná úprava jednostranného rozvázání pracovního poměru pro zaměstnavatele na jedné straně a pro zaměstnance na straně druhé, jenž je v rámci českého pracovního práva tradičně více chráněn. Stejnou úroveň ochrany zajišťují zaměstnanci i jiné státy EU, např. Rakousko, kde je, i s ohledem na souběžný historický vývoj, právo v objektivním i subjektivním smyslu pojímáno teoreticky velmi podobně, ne-li shodně.⁶¹

Platná právní úprava rozeznává tři druhy způsobů skončení pracovního poměru, a to 1) právní jednání subjektů pracovního poměru, 2) právní události a 3) úřední rozhodnutí. V rámci právních jednání subjektů pak dále ještě rozlišujeme právní jednání jednostranná a právní jednání dvoustranná. Jednostranná právní jednání vyjadřují rozpor mezi dotčenými subjekty, kdy jednání jednoho subjektu, ať už zaměstnance, či zaměstnavatele, má mít za následek zánik pracovněprávního vztahu, kdežto druhý subjekt má zájem na jeho zachování. Dvoustranné právní jednání je pak výrazem shodné vůle obou subjektů skončit pracovní poměr. Jediným dvoustranným právním jednáním, které má vyvolat zánik pracovního poměru, je dohoda o rozvázání pracovního poměru. V rámci jednostranných právních jednání pak rozlišujeme

⁶¹ TOMANDL, T. Arbeitsrecht I: Gestalter und Gestaltungsmittel. str. 3.

výpověď, okamžité zrušení a zrušení pracovního poměru ve zkušební době.⁶² S ohledem na téma této práce se další rozbor právní úpravy bude týkat pouze výpovědi, jako jednoho ze způsobů skončení pracovního poměru.

2.1.1.1.1.1 Právní úprava výpovědi

Výpověď může být dána zaměstnancem, či zaměstnavatelem. Právní úprava je koncipována v souladu s výše zmíněnou ochrannou funkcí tak, že zatímco zaměstnanec může dát zaměstnavateli výpověď z jakéhokoli důvodu nebo bez uvedení důvodu [§ 50 odst. 3 ZPr], zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen z důvodu výslovně v zákoně stanoveného [§ 50 odst. 2 ZPr]. Zákon výpovědní důvody vymezuje dvojím způsobem, a to pozitivně věcným vymezením § 52 ZPR a negativně vymezením osobním v § 53, a to ve spojení s § 54 ZPr, který zase neguje toto negativní vymezení, tedy stanoví výjimky ze zákazu. V konkrétním případě pak může být dána výpověď jen z jednoho z taxativně vypočtených důvodů, které spočívají buď v organizačních změnách zaměstnavatele⁶³, nebo zdravotním stavu či chování zaměstnance⁶⁴, přičemž daná výpověď nesmí být zaměstnanci zároveň dána v ochranné době, pokud se však nejedná o již zmíněnou výjimku z tohoto zákazu.⁶⁵

Tabulka 1: Přehled omezení výpovědi dané zaměstnavatelem

Výpovědní důvod		Chránění zaměstnanci, jimž nelze dát výpověď podle § 53 ZPr
Ustanovení ZPr	Věcný důvod	
§ 52 písm. a)	rušení zaměstnavatele nebo jeho části	-
§ 52 písm. b)	přemístění zaměstnance nebo jeho části	těhotná zaměstnankyně, zaměstnankyně na mateřské dovolené, zaměstnanec na rodičovské dovolené po dobu, po níž je žena oprávněna čerpat

⁶² BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 191 – 192.

⁶³ § 52 písm. a), b) a c) ZPr.

⁶⁴ § 52 písm. d), e), f), g) a h) ZPr.

⁶⁵ ELIÁŠ, K., HŮRKA, P., BEZOUŠKA, P., MORÁVEK, J., SCHMIED, Z. a TRYLČ, L. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014. str. 194.

		mateřskou dovolenou
§ 52 písm. c)	nadbytečnost zaměstnance	všichni zaměstnanci uvedení v § 53, tedy: <ul style="list-style-type: none"> a) dočasně práce neschopný zaměstnanec a zaměstnanec v ústavním ošetřování či na lázeňském léčení b) zaměstnanec na vojenském cvičení nebo na výjimečném vojenském cvičení c) uvolněný zaměstnanec pro výkon veřejné funkce d) těhotná zaměstnankyně těhotná, zaměstnankyně na mateřské dovolené nebo zaměstnanec na rodičovské dovolené po dobu, po níž je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou a zaměstnankyně nebo zaměstnanec na rodičovské dovolené e) dočasně nezpůsobilý zaměstnanec pro noční práci
§ 52 písm. d)	zdravotní nezpůsobilost vzniklá pracovním úrazem nebo nemocí z povolání	všichni zaměstnanci uvedení v § 53
§ 52 písm. e)	ostatní zdravotní nezpůsobilost	všichni zaměstnanci uvedení v § 53
§ 52 písm. f)	nesplňování předpokladů nebo požadavků pro výkon práce, špatné pracovní výsledky	všichni zaměstnanci uvedení v § 53

§ 52 písm. g)	důvod pro okamžité zrušení	zaměstnankyně na mateřské dovolené, zaměstnanec na rodičovské dovolené po dobu, po níž je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou
§ 52 písm. g)	soustavné méně závažné nebo závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů	těhotná zaměstnankyně, zaměstnankyně na mateřské dovolené, zaměstnanec nebo zaměstnankyně na rodičovské dovolené
§ 52 písm. h)	porušení povinnosti zaměstnance stanovené v § 301a ZPr, a to povinnost dodržovat stanovený režim dočasné práce neschopného pojištěnce v době prvních 14 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti, zvláště hrubým způsobem	těhotná zaměstnankyně, zaměstnankyně na mateřské dovolené, zaměstnanec nebo zaměstnankyně na rodičovské dovolené

Zdroj: ELIÁŠ, K., HŮRKA, P., BEZOUŠKA, P., MORÁVEK, J., SCHMIED, Z. a TRYLČ, L. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014. str. 205 – 206.

Pro zaměstnavatele i zaměstnance pak ovšem dle § 50 odst. 1 ZPr shodně platí, že výpověď z pracovního poměru musí být písemná, jinak se k ní nepřihlíží. Fakt, že zákoník práce užívá výrazu „jinak se k ní nepřihlíží“ znamená, že pokud výpověď nedodrží náležitosti dané jí tímto zákonným ustanovením, bude se jednat o zdánlivé právní jednání, tedy neexistující. Toto je zcela v souladu s ustanovením § 554 OZ, který stanoví, že ke zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží. Zdánlivé právní jednání totiž nemělo být vůbec učiněno, a proto tedy zákon přikazuje, aby se k takovému jednání nepřihlíželo.⁶⁶ Subjekt, proti němuž taková zdánlivá výpověď směřuje, se tedy musí chovat tak, že žádná výpověď podána nebyla.⁶⁷

⁶⁶ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 187.

⁶⁷ ELIÁŠ, K., HŮRKA, P., BEZOUŠKA, P., MORÁVEK, J., SCHMIED, Z. a TRYLČ, L. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014. str. 189.

Byla-li dána výpověď, skončí pracovní poměr uplynutím zákonné či smluvené výpovědní doby [§ 51, § 51a ZPr].

2.1.2 Mezinárodní prvek

Z výše uvedeného plyne, že je to právě mezinárodní prvek, který odlišuje mezinárodní právo soukromé – coby zvláštní soukromé právo, od obecného soukromého práva – práva občanského, a kvůli kterému můžeme mezinárodní právo soukromé zároveň považovat za druh práva mezinárodního. Jelikož předmětem úpravy mezinárodního práva soukromého nejsou poměry veřejnoprávního charakteru s mezinárodním prvkem (např. mezinárodní trestní právo), obdobně tak mezinárodní právo soukromé neupravuje ani soukromoprávní poměry čistě vnitrostátní, které jsou předmětem úpravy práva občanského a jiných soukromoprávních odvětví.⁶⁸

Zákon zakotvující mezinárodní právo soukromé, a to hmotné i procesní, tedy zákon o mezinárodním právu soukromém, sice v § 1 stanoví jako předmět úpravy poměry s mezinárodním prvkem, ovšem mezinárodní prvek jako termín nijak nedefinuje. Definici neobsahoval ani zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, tu lze hledat v právní nauce, která jej vymezuje jako prvek, který má vztah k zahraničí.⁶⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že soukromoprávní poměr je společenský poměr, který je upraven normami soukromého práva. Pokud mají tyto soukromoprávní poměry v některém svém prvku vztah k zahraničí, nazýváme je soukromoprávními poměry s mezinárodním prvkem, jejichž úprava je svěřena zvláštním právním normám, které ve svém souhrnu tvoří speciální právní odvětví označené jako mezinárodní právo soukromé.⁷⁰

⁶⁸ Srov. s PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 3.

⁶⁹ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 18.

⁷⁰ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 17-21, srov. s Důvodová zpráva k ZMPS. Obecná část, bod 3, písm. b). Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf).

2.1.2.1 Mezinárodní prvek ve smluvních závazcích

Smluvní závazky, které mají být předmětem mezinárodního práva soukromého, musí tedy v některém svém prvku mít vztah k zahraničí. Může se jednat např. o tyto prvky v rámci daného závazku: subjekt, skutečnost právně významná pro vznik a existenci závazku, předmět závazku nebo poměr související či právně závislý.⁷¹ Mezinárodní prvek zároveň v daném poměru musí být dostatečně významný, tedy nikoliv zjevně zanedbatelný.⁷²

2.1.2.1.1 Mezinárodní prvek v pracovněprávním vztahu

Pokud některý z prvků pracovněprávního vztahu má vztah k zahraničnímu právnímu řádu, označujeme tento vztah jako pracovněprávní vztah s mezinárodním prvkem. I v souladu s výše uvedeným, se může jednat o tyto případy: 1) subjektem pracovněprávního vztahu je cizí státní příslušník či zahraniční právnická osoba, nebo subjekt má bydliště nebo sídlo v cizině, 2) obsah, čili vzájemná práva a povinnosti, mají vztah k zahraničí (např. místo výkonu práce v zahraničí), 3) ke skutečnosti významné pro vznik, změnu nebo zánik pracovněprávního vztahu došlo v cizině a 4) předmět pracovněprávního vztahu má vztah k zahraničí.⁷³

Výše zmíněné kritérium významnosti mezinárodního prvku je v pracovním právu modifikováno ochrannářskou funkcí, což ve vztahu ke kolizním normám má za důsledek zabránit tomu, aby byl zaměstnanec neuváženou volnou aplikací zahraničního práva zbaven ochrany, jež je mu garantována právem domovským. Jako zanedbatelný se tedy považuje například vztah k právnímu řádu místa uzavření pracovní smlouvy, k právnímu řádu pracovněprávních vztahů souvisejících nebo k právnímu řádu cílového místa krátkodobé zahraniční pracovní cesty.⁷⁴

⁷¹ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 18.

⁷² PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 5.

⁷³ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 117 – 118.

⁷⁴ BĚLINA, M. Pracovní právo. str. 118.

S ohledem na výše uvedené tak bude vztah k zahraničí nejčastěji přicházet v úvahu u subjektu a obsahu pracovněprávního vztahu. Mezinárodní prvek tak bude spočívat především v cizí státní příslušnosti, resp. bydlišti, jednoho ze smluvních stran, či v místě výkonu práce v zahraničí.

2.2 Normy mezinárodního práva soukromého

Otázka pramenů mezinárodního práva soukromého úzce souvisí i s jednotlivými druhy norem mezinárodního práva soukromého, resp. se způsoby právní úpravy soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem.

V případě mezinárodního práva soukromého pak rozeznáváme i jakým způsobem, resp. pomocí jaké metody, se bude předmět dané úpravy, tedy soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem, upravovat. V současných právních řádech většiny států převládají dvě metody právní úpravy, a to přímá metoda a metoda kolizní.⁷⁵

Rozdíl mezi oběma těmito metodami úpravy spočívá v tom, zda daná norma jako prostředek této metody bezprostředně upravuje práva a povinnosti osob – přímá metoda, či na takovouto hmotněprávní úpravu pouze odkazuje – kolizní metoda.

Tradičními normami mezinárodního práva soukromého jsou normy kolizní, jako prostředky kolizní metody právní úpravy. Tyto normy vycházejí z představy střetu (kolize) různých právních řádů při aplikaci na daný poměr. Daný střet ovšem není ve hmotném právu, tedy že by dotčené právní řády upravovaly příslušný právní poměr rozdílně, nýbrž v tom, jakého právního řádu se má vůbec použít. Z tohoto vyplývá, že kolizní normy samy hmotněprávní úpravu vůbec neobsahují, pouze odkazují, jaké normy, která již práva a povinnosti osob věcně upravuje, se má použít.⁷⁶

Sama kolizní norma tedy, jak již bylo řečeno, hmotněprávní úpravu práv a povinností osob neobsahuje, přikazuje použití věcných norem a ohraničuje oblast

⁷⁵ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 22.

⁷⁶ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 22 – 23.

použití těchto věcných norem. Společně s touto věcnou normou pak kolizní norma vytváří ono pravidlo chování. Tyto věcné normy pak mohou být normami upravujícími soukromoprávní poměry obecně, či speciálně upravující soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem.⁷⁷

Z právě uvedeného můžeme vyvodit, že kolizní norma obsahuje dvě části, a sice rozsah a navázání. Rozsahem se rozumí právě ona oblast použití, resp. okruh právních otázek, na které se daná kolizní a posléze i věcná norma vztahuje. V navázání pak kolizní norma určuje, kterého právního řádu, tzv. rozhodného práva, se má použít, a to pomocí tzv. hraničního určovatele.⁷⁸

Kolizní normy jsou tradičně vnitrostátního původu a každý stát má své vlastní kolizní normy, což je v souladu s tezí, že každý stát má své vlastní mezinárodní právo soukromé. Tak například české kolizní normy jsou zakotveny v již zmíněném zákoně o mezinárodním právu soukromém, rakouské kolizní normy pak ve spolkovém zákoně o mezinárodním právu soukromém (IPRG). Pro eliminaci možných kvalifikačních problémů spojených s rozdílným posuzováním právních otázek stanovených v rozsahu kolizní normy či odstranění potíží se zpětnými a dalšími odkazy v navázání je dnes však důležitá unifikace kolizních norem v mezinárodních smlouvách (např. Římská úmluva) či v právu EU (např. nařízení Brusel I bis či Řím I).⁷⁹

S přímou metodou úpravy jsou pak spojeny tzv. normy přímé, tedy normy, které již samy o sobě obsahují dané pravidlo chování, a tak pro svou aplikaci nepotřebují žádné navázání. Lze je na daný poměr aplikovat *per se*, bez norem kolizních.

Tyto přímé hmotněprávní normy jsou obvykle původu mezinárodního, zakotveny do mezinárodních smluv, i když se jedná o normy soukromoprávní, které zavazují přímo osoby soukromého práva.⁸⁰ Mezinárodně sjednané přímé normy hrají

⁷⁷ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 103 – 106.

⁷⁸ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 108 – 110.

⁷⁹ ONDŘEJ, J. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. str. 231.

⁸⁰ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. LXVIII.

hlavní roli v unifikaci mezinárodního práva soukromého.⁸¹ Existují však i přímé normy vnitrostátního původu, i když v porovnání s těmi mezinárodními nejsou tak časté. Jedná se například o normy soukromého cizineckého práva, tedy normy upravující postavení cizinců, avšak pouze v soukromoprávních vztazích.⁸² Normy přímé mají před normami kolizními vždy aplikační přednost na základě pravidla *lex specialis derogat generali*, a to, ať už je původ přímých norem vnitrostátní, či mezinárodní.⁸³

Vedle norem kolizních a přímých, tedy norem hmotného práva, které se však od sebe liší metodou dané právní úpravy, existují ještě normy mezinárodního práva procesního. Tyto normy pak upravují řízení o soukromoprávních věcech, v nichž se nachází mezinárodní prvek.⁸⁴

České mezinárodní právo soukromého (normy kolizní, procesní a přímé normy soukromého cizineckého práva) jsou tedy kodifikovány v samostatném zvláštním zákoně, a to v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, který nahradil zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním⁸⁵. Tento zákon byl, jak již uvedeno výše, přijat v rámci rekodifikace českého soukromého práva a normy mezinárodního práva soukromého byly tradičně ponechány vně občanského zákoníku. Ač by se z názvu obou zmíněných právních předpisů mohlo zdát, že ten dnes platný neobsahuje normy procesní, není tomu tak. Jak vyplývá z důvodové zprávy⁸⁶ k zákonu č. 91/2012 Sb., i z právní nauky⁸⁷ mezinárodní právo procesní je ve světle tohoto platného zákona považováno za nedílnou součást mezinárodního práva soukromého. Je pravdou, že toto spojení je výhodné, neboť tím, kdo v důsledku může

⁸¹ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 24.

⁸² ONDŘEJ, J. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. str. 232.

⁸³ ONDŘEJ, J. Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní. str. 247.

⁸⁴ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. LXIX.

⁸⁵ Zákon Národního shromáždění České socialistické republiky ze dne 4. prosince 1963 č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, s účinností od 1. dubna 1964.

⁸⁶ Důvodová zpráva k ZMPS. Obecná část, bod 3, písm. c). Dostupné z [www: http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf](http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf).

⁸⁷ PAUKNEROVÁ, M. a RŮŽIČKA, K. Rekodifikované mezinárodní právo soukromé. str. 17.

závazně aplikovat normy hmotné, je soud jakožto nadřazený subjekt civilního procesu⁸⁸.

Je třeba také dodat, jaký je vztah mezi zákonem o mezinárodním právu soukromém a občanským zákoníkem. Tento vztah je ekvivalentní vztahu mezinárodního práva soukromého jako zvláštního soukromého práva k právu občanskému jako obecnému právu soukromému. Občanský zákoník je tak obecným právním předpisem, jehož ustanovení se na soukromoprávní poměry obecně aplikují na principu subsidiarity.⁸⁹

V této souvislosti je pak nutno ještě zmínit existenci tzv. imperativních ustanovení českého právního řádu. Jedná se o normy, které se na daný poměr aplikují, i když kolizní normy odkáží na právo cizí. Těchto ustanovení je tak nutno použít vždy, a to bez ohledu na určení rozhodného práva, neboť zajišťují ochranu naléhavých společenských zájmů.⁹⁰ ZMPS k jejich aplikaci v § 3 stanoví, že ustanovení ZMPS nebrání použití těch ustanovení českého právního řádu, kterých je nutné v mezích jejich předmětu úpravy použít vždy bez ohledu na to, kterým právním řádem se řídí právní poměry, v nichž se projeví účinky použití takových ustanovení.

2.3 Evropské mezinárodní právo soukromé

Evropské mezinárodní právo soukromé je jedním z odvětví evropského soukromého práva, podobně jako mezinárodní právo soukromé patří do práva soukromého na vnitrostátní úrovni.⁹¹

Evropské mezinárodní právo soukromé můžeme vymezit jako soubor norem práva EU, které upravují soukromoprávní vztahy vznikající v oblasti přeshraničních styků v rámci Evropské unie. Evropské mezinárodní právo soukromé tak zosobňuje

⁸⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací. str. 85.

⁸⁹ Srov. § 9 odst. 2 OZ.

⁹⁰ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 235 – 238.

⁹¹ KADLECOVÁ, T. Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva. str. 25.

jednotnou právní úpravu těchto vztahů v rámci celé EU.⁹² Význam evropského mezinárodního práva soukromého spočívá tedy především v tom, že se na tyto, můžeme říci, evropské soukromoprávní poměry bude aplikovat jednotná právní úprava na úrovni EU, která má přednost před úpravou vnitrostátní, čímž se překonávají rozdíly mezi jednotlivými právními úpravami členských států, zajišťuje se tak rovné posouzení těchto vztahů napříč Evropskou unií a v neposlední řadě se zvyšuje právní jistota subjektů těchto soukromoprávních poměrů.

Česká republika je od 1. května 2004, kdy vstoupila v platnost Smlouva o přistoupení České republiky k EU⁹³, členem Evropské unie. Tzv. euronovela⁹⁴ v této souvislosti mimo jiné zakotvila, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva [čl. 1 odst. Ústavy], že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva [čl. 10 Ústavy] a že mezinárodní smlouvou mohou být některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci [čl. 10a odst. 1 Ústavy].

Zákon o mezinárodním právu soukromém pak § 2 stanoví, že se tento zákon použije v mezích přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie, normy evropského mezinárodního práva soukromého jsou tak pro Českou republiku závazné a některé i přímo aplikovatelné.⁹⁵

⁹² PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 10.

⁹³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 44/2004 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi členskými státy Evropské unie a Českou republikou ... o přistoupení České republiky ... k Evropské unii.

⁹⁴ Ústavní zákon ze dne 18. října 2001 č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon ze dne 16. prosince 1992 č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁹⁵ PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 25.

3 Výklad pracovní smlouvy založené podle amerického práva českými soudy

Následující text pojednává o dvou případech, kde v samostatných řízeních žalovali zaměstnanci, cizí státní příslušníci, stejného zaměstnavatele, také cizího státního příslušníka, u českého soudu na neplatnost výpovědí z jejich pracovních poměrů.

3.1 Případ č. 1

V této kauze se chorvatská státní občanka domáhala žalobou u českého soudu na určení, že výpověď, daná jí žalovanou právnickou osobou založenou podle práva Spojených států amerických, je neplatná a že pracovní poměr trvá.

3.1.1 Předmět sporu

Žalobkyně, chorvatská státní občanka s bydlištěm v České republice, byla zaměstnána u žalované, se sídlem ve Spojených státech amerických, na základě pracovní smlouvy z 31. ledna 2001. Jako místo výkonu práce byla sjednána Česká republika, kde žalovaná měla svou organizační složku. V této smlouvě se účastníci zároveň dohodly, že pracovní poměr se bude řídit právem Spojených států amerických, právem státu DC. 1. června 2004 obdržela žalobkyně písemnou výpověď z pracovního poměru bez uvedení důvodu.

V roce 2005 podala žalobkyně žalobu na určení neplatnosti výpovědi k českému soudu, kde namítala, že se v jejím případě uplatní výhrada veřejného pořádku podle ustanovení § 36 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním a dále žalobkyně měla za to, že výpověď je neplatná i z diskriminačních důvodů.

3.1.2 Rozsudek soudu I. stupně⁹⁶

Soud I. stupně žalobu zamítl a přiklonil se na stranu žalované, která tvrdila, že se nemůže jednat o případ, kdy by bylo možno aplikovat výhradu veřejného pořádku, neboť § 36 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním stanovil, že nelze použít právní předpis cizího státu pouze tehdy, jestliže by se účinky tohoto použití přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat. Žalovaná uvedla, že jak české právo, tak právo rozhodné (právo DC) umožňují vypovědět pracovní poměr jak zaměstnancem, tak zaměstnavatelem, rozdíl pak spočívá v tom, že zatímco možnost vypovědět pracovní poměr bez uvedení důvodů přiznává české právo pouze zaměstnanci, rozhodné právo, na základě doktríny o volném pracovním poměru (*at will employment*), přiznává tuto možnost shodně oběma smluvním stranám, tedy i zaměstnavateli. Rozhodné právo tak vychází z větší vůle smluvní volnosti při sjednávání pracovních smluv, a to i pokud jde o skončení pracovního poměru. Ovšem oběma právními řádům je dle žalované společné, že chrání zaměstnance před šikanou ze strany zaměstnavatele. I dle rozhodného práva je tak neplatná výpověď z diskriminačních důvodů, či z důvodu výkonu práva, což je v souladu se zásadami ochrany základních práv zaměstnanců, na nichž stojí české právo a na nichž je nutno trvat. Dle žalované tak nebyly splněny podmínky pro aplikaci výhrady veřejného pořádku.

Soud nejprve zhodnotil, že volba rozhodného práva, byla dle zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním platně provedena. Tento fakt učinili nesporným i účastníci řízení.

Následně tedy soud přistoupil k nalézání cizího práva, aby zhodnotil, zda byla platná i daná výpověď. Z posudků amerických právníků soud zjistil, že i v rozhodném právu existují omezení výpovědi dané zaměstnavatelem, a to například proto, že si zaměstnanec stěžuje na diskriminační praktiky ze strany zaměstnavatele, či z důvodu výkonu práva na dovolenou v případě nemoci. Dále soud zjistil, že rozhodné právo se

⁹⁶ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. července 2006, č.j. 23 C 16/2005 – 75.

řídí tradiční a velmi starou, zavedenou právní doktrínou volného pracovního poměru, která je ve Spojených státech amerických běžně uplatňována a znamená, že zaměstnanecký poměr lze ukončit kdykoliv z jakéhokoliv důvodu, i bez uvedení důvodu, a to jak zaměstnancem, tak zaměstnavatelem, pokud tomu nebrání smluvní ustanovení. Z precedentů vyplývá, že tato zásada je presumována, a pokud její aplikaci chtějí smluvní strany vyloučit, musí se o tom výslovně dohodnout. V tomto případě však nedošlo k výslovné dohodě o vyloučení aplikace této zásady.

Co se výhrady veřejného pořádku týče, tak soud nepřistoupil k jejímu uplatnění, neboť dle názoru soudu výpověď bez uvedení důvodu daná zaměstnavatelem není důvodem pro uplatnění této zásady, když míra volnosti při ukončování pracovního poměru je v českém právu omezena pouze v zákoníku práce a nikoli na ústavní úrovni například v Listině základních práv a svobod, či žádné mezinárodní smlouvě o lidských právech závazné pro Českou republiku. Aplikace doktríny o volném pracovním poměru tak dle mínění soudu není v rozporu se žádnou ze základních zásad právního pořádku České republiky, na nichž by bylo nutno bezvýhradně trvat.

Soud dále uvedl, že žalobkyní tvrzená diskriminace nebyla prokázána a s ohledem na výše uvedené žalobu zamítl.

3.1.3 Rozsudek odvolacího soudu⁹⁷

Odvolací soud odvoláním napadený rozsudek soudu I. stupně jako věcně správný potvrdil.

⁹⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. listopadu 2006, č.j. 19 Co 464/2006 – 103.

3.1.4 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky⁹⁸

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací nejprve zhodnotil, že žalobkyní podané odvolání je přípustné, a to z důvodu, že ve věci byla řešena právní otázka podmínek pro volbu práva v pracovněprávním vztahu mezi cizozemským zaměstnavatelem a cizincem pracujícím na území České republiky, a obsah a rozsah podmínek, za kterých by bylo nutné uplatnit v tomto vztahu výhradu veřejného pořádku. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu řešena a její posouzení má pro rozhodnutí ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Soud posléze však dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné a dovolání žalobkyně zamítl.

Soud nejprve seznal, že zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním ve svém § 16 odst. 1 umožňuje volbu práva v případě pracovní smlouvy, načež soud uvedl, že nejprve je třeba zvlášť podle českého práva (protože je to české právo, které volbu práva připouští) posuzovat platnost právního úkonu⁹⁹, kterým byla volba práva provedena, a teprve potom, je-li to třeba, posuzovat platnost pracovní smlouvy a konečně je třeba zvlášť posoudit platnost jednostranného právního úkonu směřujícího k rozvázání pracovního poměru.

Soud se nejprve zabýval otázkou nutnosti aplikovat některé nutně použitelné právní normy tuzemského práva, a to předtím, než začne být věc posuzována na základě cizího práva. Soud upozornil, že o existenci těchto nutně použitelných ustanovení se vědělo již před tím, než se součástí právního řádu ČR stala Římská úmluva, která je upravuje výslovně, neboť právní nauka některým ustanovením mimo jiné i pracovního

⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0).

⁹⁹ Pojem „právní úkon“ zde užívám v souladu s tehdejší rétorikou soudů, jež projednávaly a rozhodovaly dané spory, současný občanský zákoník užívá pojmu „právní jednání“, jak uvedeno výše.

práva postavení takovýchto tzv. imperativní ustanovení přisuzovala. Imperativní ustanovení, tj. právní ustanovení, od nichž se podle práva dotyčné země nelze smlouvou odchýlit, nelze však dle názoru soudu ztotožňovat s ustanoveními kogentní povahy. Kdyby totiž všechna kogentní ustanovení měla mít charakter norem imperativních, znamenalo by to vyloučení volby toho právního řádu, který danou problematiku upravuje odchylně. Soud konstatoval, že v tomto ohledu je třeba respektovat princip smluvní volnosti a autonomie vůle stran. Dle soudu je takovou imperativní normou jistě například zákaz přímé i nepřímé diskriminace, přičemž rozhodný je zde zásadní a nenahraditelný společenský význam předmětu právní úpravy.

Dále se soud zabýval otázkou, zda by použití zvoleného práva DC mohlo vyvolat účinky, které neodpovídají či odporují poměrům v České republice a jsou zde nepřijatelné, tedy zda by bylo nutno aplikovat výhradu veřejného pořádku. Soud upozornil na to, že výhrada veřejného pořádku je, jak je zakotvena v § 36 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, krajním opatřením, svojí povahou výjimečným, které je nutno použít teprve tehdy, je-li dán rozpor se zásadami společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu v takové míře, že jakákoliv výjimka z těchto zásad je nepřijatelná. Soud dále upozornil na to, že i podle rozhodného práva pracovní poměr nekončí okamžitě, ale až po uplynutí rozumné výpovědní doby, či po zaplacení peněžité částky, která by se rovnala mzdě, kdyby zaměstnanec po tuto výpovědní dobu ještě pracoval. Smyslem této druhé alternativy, již zvolila žalovaná, je taktéž zajistit zaměstnanci hmotné zajištění po určitou dobu, než si vyhledá nové zaměstnání, a může být proto přijímáno jako adekvátní výraz uznání práva na přiměřenou výpovědní dobu ve smyslu čl. 4 odst. 4 Evropské sociální charty, vyhlášené pod č. 14/2000 Sb.m.s.

S ohledem na shora uvedené důvody soud neshledal rozpor s veřejným pořádkem takového stupně, který by porušoval základní principy českého právního řádu a dovolání žalobkyně zamítl.

3.2 Příklad č. 2

I v druhém případě se žalobkyně, tentokrát arménská státní občanka, domáhala žalobou u českého soudu na určení, že výpověď, daná jí žalovanou, stejným subjektem jako v první kauze, je neplatná a že pracovní poměr trvá.

3.2.1 Předmět sporu

Žalobkyně, arménská státní občanka s bydlištěm v České republice, byla zaměstnána u žalované, se sídlem ve Spojených státech amerických, na základě pracovní smlouvy z 1. července 1997. Jako místo výkonu práce byla sjednána Česká republika, kde žalovaná měla svou organizační složku. V této smlouvě se účastníci zároveň dohodly, že pracovní poměr se bude řídit právem Spojených států amerických, právem státu DC nebo politikou (pracovním řádem) zaměstnavatele. Dne 3. listopadu 2006 obdržela žalobkyně písemnou výpověď z pracovního poměru bez uvedení důvodu.

Následně žalobkyně podala žalobu na určení neplatnosti výpovědi k českému soudu, kde za prvé namítala, že aplikace právního řádu státu DC by byla v rozporu s výhradou veřejného pořádku podle ustanovení § 36 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním¹⁰⁰. Žalobkyně dále k tomuto uvedla, že pracovní poměr mezi zaměstnanci, kteří jsou českými státními občany, a žalovanou se řídí českým právem a pracovní poměr mezi zaměstnanci, kteří jsou americkými státními občany, a žalovanou se sice řídí americkým právem, ale ti mají na rozdíl od žalobkyně, která není americkou státní občankou, možnost domáhat se ochrany u mimosoudních orgánů v USA. Právní postavení žalobkyně je tak oproti ostatním zaměstnancům u žalované znevýhodněné.

Jako druhý důvod neplatnosti výpovědi z pracovního poměru žalobkyně uvedla, že žalovaná je dle rozhodného práva považována za kvazi státní organizaci a jako taková tedy není oprávněna uzavírat volný pracovní poměr.

¹⁰⁰ K tomuto je třeba poznamenat, že žaloba byla podána ještě před tím, než Nejvyšší soud ČR vydal konečné rozhodnutí v první kauze a než tedy definitivně rozhodl, že neshledává rozpor s veřejným pořádkem v případě užití rozhodného práva, jež umožňuje zaměstnavateli vypovědět pracovní poměr bez uvedení důvodů.

Za třetí žalobkyně tvrdila, že výpověď je neplatná i pro rozpor s pracovním řádem, neboť ten považuje výpověď za sankci v případě nejzávažnějšího porušení disciplinárních pravidel žalované, kterého se žalobkyně nedopustila.

3.2.2 Rozsudek soudu I. stupně¹⁰¹

Soud I. stupně však dal za pravdu žalované, která považovala žalobkyni uplatňovaný nárok za nedůvodný. Soud vycházel ze stejných posudků při nalézání cizího práva jako v předešlém případě, a proto lze ohledně argumentace doktrínou volného pracovního poměru odkázat na to, co bylo uvedeno výše. Rozdíl v postupu soudu oproti první kauze ovšem spočívá v tom, že zde soud s ohledem na to, že v případě cizího práva neplatí zásada *iura novit curia*, poučil žalobkyni, že je povinna tvrdit, za jakých podmínek lze podle práva DC rozvázat pracovní poměr výpovědí, jaké náležitosti takovýto úkon musí mít, v jakých případech je tento úkon neplatný, zda tento úkon je neplatný v tom případě, že zaměstnanci není sdělen důvod výpovědi, a dále, aby tvrdila, jakých nároků se může zaměstnanec domáhat v souvislosti s neplatnou výpovědí, zejména, zda se může domáhat určení neplatnosti. Soud následně poučil žalobkyni, že má povinnost tvrzení a důkazní povinnost a nese jim odpovídající břemena.

Soud posléze své zamítavé rozhodnutí odůvodnil právě neunesením břemene tvrzení a důkazního břemene, když žalobkyně dle jeho názoru nedostatečně objasnila rozhodné právo, především s ohledem na možnost domáhat se neplatnosti dané výpovědi dle hmotného práva DC.

3.2.3 Rozsudek odvolacího soudu¹⁰²

Odvolací soud rozsudek soudu I. stupně potvrdil, přesto, že doplnil dokazování písemným vyjádřením amerického advokáta předložené žalobkyni, které mělo prokázat tvrzení žalobkyně, že žalovaná je právnickou osobou veřejnoprávního charakteru, a

¹⁰¹ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 3. června 2008, č.j. 27 C 44/2007 – 58.

¹⁰² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. listopadu 2008, č.j. 19 Co 435/2008 – 103.

proto doktrína volného pracovního poměru nemůže být presumována. Soud shledal, že ani po doplnění dokazování není odvolání důvodné.

Aplikaci výhrady veřejného pořádku dle § 36 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním soud odmítl s odůvodněním, že žalobkyně se domáhá velmi extenzivního výkladu, který by ve svém důsledku zamezil použití cizího práva vůbec.

Soud nakonec konstatoval, že, jak vyplynulo z písemných prohlášení amerických advokátů ohledně rozhodného práva, práva DC, je k podané určovací žalobě třeba naléhavého právního zájmu, který je dán jen tehdy, jestliže je určení objektivně způsobilé odstranit stav právní nejistoty žalobce nebo ohrožení jeho práva. V daném případě však soud takový naléhavý právní zájem neshledal, neboť z rozhodného práva nevyplývá, že by v případě určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru došlo k obnovení pracovního poměru s účinky *ex tunc*.

3.2.4 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky¹⁰³

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací rozsudky odvolacího soudu i soudu I. stupně zrušil a vrátil věc soudu I. stupně k dalšímu řízení.

Soud nejprve konstatoval, že dovolatelka nezpochybňuje, že možnost obou subjektů pracovního poměru ukončit pracovněprávní vztah bez uvedení důvodů se nepříčí zásadám společenského a státního zřízení České republiky a zásadám právního řádu, na nichž je nutno bezvýhradně trvat. Tento názor je ostatně v souladu s ustálenou judikaturou, na níž nemá dovolací soud důvod cokoli měnit. Soud zde odkázal na své rozhodnutí v předchozí kauze¹⁰⁴.

Poté soud zhodnotil, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, a dovolání je tedy přípustné, a to proto, že odvolací soud vyřešil

¹⁰³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2010, sp. zn. 21 Cdo 1779/2009, ECLI:CZ:NS:2010:21.CDO.1779.2009.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/95C3F8B8374BAB38C1257A4E0067B45A?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/95C3F8B8374BAB38C1257A4E0067B45A?openDocument&Highlight=0).

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007 uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

právní otázku existence naléhavého právního zájmu v rozporu s ustálenou judikaturou soudů.

Soud následně dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, neboť je zřejmé, že mezi účastníky panuje nejistota o jejich vzájemném vztahu a objektivně je tedy dán naléhavý právní zájem žalobkyně na vyjasnění tohoto vztahu. Navíc není vyloučeno, že právě vyřešení otázky neplatnosti výpovědi z pracovního poměru může být předpokladem pro podání žaloby ohledně jiných nároků, které žalobkyni přiznává rozhodné právo.

Jelikož se důvody, pro které soud zrušil rozsudek odvolacího soudu, vztahovaly i na rozsudek soudu I. stupně, dovolací soud zrušil i tento a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení s tím, že vyslovený právní názor dovolacího soudu je závazný.

3.2.5 Rozsudek soudu I. stupně¹⁰⁵

Poté, co se věc vrátila k soudu I. stupně k dalšímu řízení, soud určil, že výpověď daná žalobkyni žalovanou je neplatná a že pracovní poměr trvá.

Soud se velice podrobně zabýval právním rozbořem rozhodného práva, tedy práva DC i práva Spojených států amerických, a to především, pokud se jedná o nalézání práva v soudních precedentech. Soud v této souvislosti seznal, že hlavními prameny amerického práva jsou soudní precedenty a zákonodárství. Jelikož jsou Spojené státy americké federací, je třeba brát v potaz, že vedle tzv. federálního *common law* existuje také *common law* jednotlivých států, k jejichž unifikaci značně přispívá soukromá sbírka *Restatement of the law*, kterou vydává American Law Institute. Ohledně amerického pracovního práva soud zjistil, že je zakotveno v zákonech, prováděcích vyhláškách a místním precedenčním právu a že podle práva DC se presumuje uzavření pracovního poměru coby „volného pracovního poměru“.

¹⁰⁵ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 30. listopadu 2010, č.j. 27 C 44/2007 – 182.

Následně soud poukázal na případ *Shekoyan*¹⁰⁶, v němž se uvádí, že část VII federálního zákona o občanských právech z roku 1967 (*Civil Rights Act*) se nevztahuje na cizí státní příslušníky zaměstnané v zahraničí u amerického zaměstnavatele.

Soud dále měl za to, že žalovaná je veřejnoprávním subjektem, když prostředky na platy zaměstnanců jdou z veřejných fondů Spojených států amerických, a dále dal za pravdu žalobkyni, že se na rozdíl od ostatních zaměstnanců žalované nachází v právním vakuu, když se na ni nevztahují žádné americké zákony o zaměstnanosti a tedy není těmito zákony chráněna.

Soud dále seznal, že volba práva byla neplatná, neboť existuje několik překladů smluvního ujednání o volbě práva z anglického jazyka do českého a účastníci se nemohou shodnout na jednotném překladu. Není tedy jasné, jestli se smlouva bude řídit zákony Spojených států amerických (ne tedy *common law*), či zákony DC, nebo pracovním řádem, či i americkým *common law*, tedy i soudními precedenty.

Dále soud, sic si vědom ustálené judikatury Nejvyššího soudu České republiky¹⁰⁷, rozhodl, že použití práva DC by se přičilo takovým zásadám právního řádu České republiky, na nichž je nutno bez výhrad trvat. Za takové zásady soud považuje princip ochrany zaměstnance, princip rovnosti zaměstnanců a princip vázanosti organizační složky zahraniční právnické osoby zákonem.

Dále soud rozhodl, že s ohledem na případ *Shekoyan* obsahuje právo Spojených států amerických zpětný odkaz a je tedy nutno pracovní poměr žalobkyně se žalovanou posuzovat dle českého práva.

Nakonec soud konstatoval, že žalobkyně nebyla při uzavírání pracovní smlouvy žalovanou řádně informována o rozhodném právu, a tedy nevěděla, že její pracovní poměr je volným pracovním poměrem. Navíc, žalovaná, jakožto organizace

¹⁰⁶ United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit. Vladimír SHEKOYAN, Appellant v. SIBLEY INTERNATIONAL, Appellee. No. 04-7040. Decided: June 3, 2005. Dostupné z www: <http://caselaw.findlaw.com/us-dc-circuit/1050236.html>.

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007 uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

registrovaná v České republice, se měla při podepisování smlouvy řídit českým právem, tedy zákoníkem práce.

Z výše zmíněných důvodů soud žalobě v plném rozsahu vyhověl.

3.2.6 Rozsudek odvolacího soudu¹⁰⁸

Odvolací soud rozsudek soudu I. stupně změnil tak, že zamítl žalobu na určení, že výpověď daná žalobkyni je neplatná a že pracovní poměr trvá.

Soud nesouhlasil s právním posouzení věci soudem I. stupně a dal za pravdu žalované, že závěry soud I. stupně postavené vedle sebe ztrácí logiku. Pokud soud I. stupně totiž dospěl k závěru, že volba práva je neplatná, poté je zcela nepatřičné, aby dále hovořil o zpětném odkazu či o rozporu s veřejným pořádkem.

Soud konstatoval, že v řízení nebylo prokázáno, že by žalovaná byla americkou státní organizací. Dále soud poukázal na to, že nelze přeceňovat rozdílnost překladů smluvního ujednání o volbě práva a že je zcela zřejmá vůle smluvních stran podříditi svůj vztah právu Spojených států amerických i právu DC. Dále soud upozornil na to, že žalobkyně nejprve nerozporovala platnost volby práva a uplatňovala výhradu veřejného pořádku. Až po rozsudku Nejvyššího soudu České republiky¹⁰⁹, kde bylo postaveno na jisto, že možnost obou subjektů pracovního poměru ukončit pracovněprávní vztah bez uvedení důvodů se nepříčí zásadám společenského a státního zřízení České republiky a zásadám právního řádu, na nichž je nutno bezvýhradně trvat, žalobkyně svou argumentaci změnila v tom smyslu, že volba práva byla neplatná i proto, že žalovaná nesplnila předmluvní informační povinnost zaměstnavatele dle zákoníku práce. Soud v tomto dal za pravdu žalované, že se tato povinnost jednak nevztahuje k dohodě o volbě práva a dále, že na ní, potažmo na žádném zaměstnavateli, nelze spravedlivě požadovat, aby informoval druhou smluvní stranu o veškerém rozhodném právu. Nesplnění této předmluvní povinnosti navíc nemá za následek neplatnost pracovní

¹⁰⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. května 2011, č.j. 19 Co 130/2011 – 237.

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007 uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

smlouvy, a tak už vůbec nemůže mít za následek neplatnost dohody o volbě práva. Soud tedy nakonec zhodnotil, že volba práva byla provedena platně.

Soud dále upozornil na to, že ohledně výhrady veřejného pořádku odkazuje na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu České republiky¹¹⁰ a nemá důvod se od ní odchýlit.

Soud dále poukázal na to, že zpět na české právo by musela odkázat některá ustanovení amerického práva, a nikoliv rozhodnutí amerického soudu v konkrétní věci, proto nelze usuzovat, že by se z tohoto důvodu na tento právní vztah mělo aplikovat právo české.

Soud shrnul, že volba práva byla provedena platně, platná byla i pracovní smlouva, kterou se účastníci jako smluvní strany téměř deset let řídili, a jelikož dle americké doktríny volného pracovního poměru, která byla spolehlivě zjištěna, lze ukončit pracovní poměr bez uvedení důvodu i zaměstnavatelem, je platná i výpověď z pracovního poměru. Z těchto důvodů soud rozsudek soudu I. stupně změnil a žalobu zamítl.

3.2.7 Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky¹¹¹

Dovolací soud nakonec dovolání žalobkyně definitivně zamítl. Poté, co zhodnotil, že dovolání je přípustné, jej však označil za neopodstatněné.

Soud připomněl, že nejprve je třeba zvlášť podle českého práva (protože je to české právo, které volbu práva připouští) posuzovat platnost právního úkonu, kterým byla volba práva provedena, a teprve potom, je-li to třeba, posuzovat platnost pracovní smlouvy a konečně je třeba zvlášť posoudit platnost jednostranného právního úkonu směřujícího k rozvázání pracovního poměru.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007 uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2013, sp. zn. 21 Cdo 4534/2011, ECLI:CZ:NS:2013:21.CDO.4534.2011.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7A749F64DCE4D1BCC1257B44002A1FDE?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7A749F64DCE4D1BCC1257B44002A1FDE?openDocument&Highlight=0).

Ohledně platnosti volby práva se dovolací soud ztotožnil s názorem soudu odvolacího, že ujednání účastníku není neplatné pro rozpor s českým právním řádem. I v ostatním dal dovolací soud za pravdu soudu odvolacímu a z hlediska uplatněných dovolacích důvodů jeho rozsudek označil za správný.

4 Právní posouzení případů dle současné právní úpravy¹¹²

Účelem této kapitoly je analyzovat platnou právní úpravu, kterou lze na výše popsané spory aplikovat. Mimo to je cílem této kapitoly aplikovat na dané případy čl. 8 nařízení Řím I.

4.1 Právní postavení cizinců

Jelikož oba zaměstnanci i zaměstnavatel, ve výše popisovaných případech, byli cizinci, tedy příslušníci jiného státu než ČR, aplikují se na jejich postavení přímé normy soukromého cizineckého práva, a to platné ke dni podání žaloby, neboť k tomuto dni je třeba zhodnotit jejich právní postavení, které jim právní řád ČR přiznává. Tyto přímé normy jsou zakotveny v zákoně o mezinárodním právu soukromém, pro posouzení hmotněprávního postavení v § 26 až § 28, pro postavení v řízení pak v § 9 až § 11.

Cizincem se tak rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky a zahraniční právnickou osobou se rozumí právnická osoba se sídlem mimo území České republiky [§ 26 odst. 1 ZMPS]. Cizinci a zahraniční právnické osoby mají v oblasti svých osobních a majetkových práv, pokud tímto zákonem nebo jiným právním předpisem není stanoveno něco jiného, stejná práva a stejné povinnosti jako státní občané České republiky a české právnické osoby [§ 26 odst. 2 ZMPS]. Postavení cizinců a zahraničních právnických osob v oblasti pracovního práva pak upravují jiné právní předpisy [§ 27 ZMPS], a to zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti ohledně povolení k zaměstnání a povolení k pobytu a zákoník práce (§ 48 odst. 3 a § 319).¹¹³

Způsobilost cizince být účastníkem řízení a jeho procesní způsobilost se pak řídí právním řádem státu, v němž má cizinec obvyklý pobyt; stačí však, je-li způsobilý podle českého právního řádu [§ 9 odst. 1 ZMPS] a způsobilost zahraničních osob jiných než

¹¹² Platné a účinné ke dni 28.2.2015, přičemž pro účely této práce vycházím z toho, že obě žaloby byly podány k tomuto datu.

¹¹³ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 200 – 202.

fyzických být účastníkem řízení a jejich procesní způsobilost se řídí právním řádem, podle něhož taková osoba vznikla; stačí však, je-li způsobilá podle českého právního řádu [§ 9 odst. 2 ZMPS].

4.2 Pravomoc a příslušnost¹¹⁴ českého soudu a procesní normy

Soudní pravomoc je na úrovni českých ústavních zákonů upravena jednak v Hlavě čtvrté (Moc soudní) Ústavy ČR¹¹⁵ a dále v Hlavě páté (Právo na soudní a jinou ochranu) Listiny základních práv a svobod¹¹⁶. Dle čl. 90 Ústavy jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům a jejich působnost stanoví zákon [čl. 91 odst. 2 Ústavy]. Listina pak stanoví, že každý (tedy nikoliv pouze občan) se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu [čl. 36 odst. 1 Listiny], přičemž podmínky a podrobnosti upravuje zákon [čl. 36 odst. 4 Listiny], a dále, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, příslušnost soudu i soudce stanoví zákon [čl. 38 odst. 1 Listiny]. Ačkoliv Ústava hovoří o „působnosti“, občanský soudní řád¹¹⁷, zakotvující pravomoc civilních soudů, užívá pouze pojmu „pravomoc¹¹⁸“, a to pro okruh záležitostí,

¹¹⁴ Veřejné právo, především pak právo správní, rozlišuje termíny „působnost“ a „pravomoc“, a to tak, že „působnost“ rozumí okruh otázek, k jejichž řešení jsou příslušného orgány povolány, a „pravomoc“ pak znamená oprávnění těchto orgánů užívat určitých právních prostředků k řešení těch otázek, k jejichž řešení jsou povolány, resp. které spadají do jejich působnosti. Srov. s. HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: Obecná část. str. 109.

¹¹⁵ Ústavní zákon České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹¹⁶ Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

¹¹⁷ § 7 zákona Národního shromáždění Československé socialistické republiky ze dne 4. prosince 1963 č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, s účinností od 1. dubna 1964.

¹¹⁸ Civilní procesněprávní nauka pak také hovoří v návaznosti na OSŘ o pravomoci, i když poukazuje na to, že by pro civilní pravomoc soudů spíše vyhovoval termín „působnost“. Srov. s WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací. str. 92.

kteře jsou soudy oprávněny (a také povinny¹¹⁹) projednávat a rozhodovat.¹²⁰ § 7 odst. 1 OSŘ tak výslovně uvádí, že v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Ve vztahu k zahraničí je pak pravomoc českých civilních soudů vymezena normami mezinárodního práva procesního, které spolu s kolizními normami obsahuje v současné době zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

S ohledem na členství České republiky v Evropské unii však bude třeba zhodnotit, jaké procesní normy použít, tedy zda se na daný případ nepoužije nařízení Brusel I bis¹²¹, které by mělo dle § 2 ZMPS před tímto zákonem aplikační přednost. V této souvislosti je však nutno také upozornit, že nařízení Brusel I bis užívá pojmu „příslušnost“, který odpovídá pojmu „pravomoc“ v právu českém.¹²²

4.2.1 Nařízení Brusel I bis

Pro zhodnocení, zda se na dané případy bude vztahovat nařízení Brusel I bis (v této kapitole také jen „nařízení“) je zásadní v prvé řadě posouzení působnosti nařízení.

Co se časové působnosti nařízení na konkrétní případy týče, tak tu je třeba posoudit s ohledem čl. 66 nařízení tak, že se toto nařízení vztahuje pouze na řízení zahájená¹²³ ke dni 10. ledna 2015 nebo po něm. Pokud by se tedy dané spory

¹¹⁹ Neplnění této povinnosti považujeme za tzv. odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*). Srov. s WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací. str. 23.

¹²⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací. str. 23.

¹²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis) s účinností od 10. ledna 2015. Dostupné z [www: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215&qid=1425472293650&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215&qid=1425472293650&from=CS).

¹²² PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 96.

¹²³ V daných případech se okamžik zahájení řízení posoudí dle § 82 odst. 1 občanského soudního řádu, tedy že řízení je zahájeno dnem, kdy došla žaloba soudu. Srov. s

projednávaly v dnešní době, tedy pokud by žaloba v obou případech byla podána k 10. lednu 2015 a později, nařízení by se na posouzení otázky pravomoci, resp. příslušnosti, vztahovalo.¹²⁴

Dále, vztaženo na tyto případy, je třeba zhodnotit, zda je v řízení obsažen mezinárodní prvek a zda se obsahově jedná o „věci týkající se individuální pracovní smlouvy“, resp. o věci občanské či obchodní, neboť právě na tyto věci se toto nařízení vztahuje, jak vyplývá z Preambule (odst. 3, 4 a 5) nařízení, kde se hovoří o úkolu Evropské unie přijmout opatření v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, dále o nezbytnosti přijmout ustanovení, která umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a nakonec o tom, že tato přijímaná ustanovení náleží do oblasti justiční spolupráce v občanských věcech ve smyslu článku 81 SFEU, v jehož odstavci prvním se proklamuje, že Evropská unie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem.¹²⁵

V rámci zkoumání existence mezinárodního prvku v řízení je dále nutno upozornit, že nařízení upřednostňuje hledisko „bydliště“ před „státní příslušností“¹²⁶, což je ostatně deklarováno již v Preambuli (odst. 14, 15 a 17) tohoto nařízení, kde se uvádí, že společná pravidla pro určení příslušnosti by se měla uplatňovat v případech, kdy má žalovaný bydliště v členském státě. Žalovaný, který nemá bydliště v některém členském státě, by pak měl podléhat vnitrostátním pravidlům pro určení příslušnosti použitelným na území členského státu, kde se koná řízení. Některá pravidla pro určení příslušnosti by se však měla uplatnit bez ohledu na místo bydliště žalovaného, například, aby se zajistila ochrana zaměstnanců. Pokud se týče pracovních smluv, měla by být slabší strana chráněna pravidly pro určení příslušnosti, která jsou pro ni příznivější než obecná pravidla.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací. str. 330.

¹²⁴ Srov. s PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 91.

¹²⁵ Srov. s PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 95.

¹²⁶ Srov. s KADLECOVÁ, T. Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva. str. 68.

Dle čl. 62 odst. 1 nařízení se pro posouzení toho, zda má strana řízení bydliště v členském státě, u jehož soudů byl podán návrh, použije soud své právo a dále dle čl. 63 odst. 1 nařízení se v případě právnických osob rozumí „bydlištěm“ místo, kde mají své sídlo, ústředí, nebo hlavní provozovnu. Jelikož žaloba byla v obou případech podána k českému soudu, lze odkázat na ustanovení občanského zákoníku, který ve svém § 80 definuje bydliště člověka – fyzické osoby jako místo, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale, a nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije.

Pojem „individuální pracovní smlouvy“ je pak třeba ve světle tohoto nařízení vykládat autonomně. Pojem „individuální“ slouží k odlišení od právní úpravy použitelné pro kolektivní smlouvy a pojem „pracovní smlouvy“ pak vyložil Soudní dvůr Evropské unie jako dohodu, jíž se fyzická osoba zavazuje po určitou dobu vykonávat za odměnu závislou činnost vázanou na pokyny druhé smluvní strany. Dále, ačkoliv nařízení Brusel I bis, shodně jako nařízení Řím I, hovoří o „individuálních pracovních smlouvách“, je nutno upozornit, že z pohledu českého zákoníku práce a českého pracovního práva se tento pojem bude obsahově krýt spíše s pojmem „pracovní poměr“, resp. „individuální pracovněprávní vztahy“, a to s ohledem k tomu, že právní úprava obsažená v těchto nařízeních se netýká pouze platných pracovních smluv, ale i neplatných pracovních smluv, které však byly naplněny, či faktických pracovněprávních vztahů.¹²⁷

S ohledem na výše uvedené je tedy možno shrnout, že oba zkoumané případy spadají do působnosti nařízení z pohledu existence mezinárodního prvku, neboť žalobkyně měly bydliště v České republice, kde obě žily a pracovaly, a jelikož žalovaná měla sídlo ve Spojených státech amerických, lze tímto místem rozumět její bydliště. Nařízení se dále na dané případy vztahuje i s ohledem na svou věcnou působnost, neboť se jedná o spory z pracovních poměrů jako základních individuálních pracovněprávních vztahů a ty lze s ohledem na výše uvedené subsumovat pod pojem „individuální pracovní smlouvy“.

¹²⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého : vydání k 17. 12. 2009. str. 1231 – 1235.

Lze tedy shrnout, že řešené kauzy spadají do působnosti nařízení Brusel I bis.

Dále je však nutno zhodnotit, zda lze dle tohoto nařízení stanovit i mezinárodní příslušnost, v tomto případě českého soudu, neboť to byl český soud, k němuž byla v obou případech podána žaloba, tedy je třeba z pohledu českého soudu určit jeho pravomoc rozhodnout tyto spory s mezinárodním prvkem ve věcech individuální pracovní smlouvy. Nařízení jako obecné pravidlo v čl. 4 odst. 1 stanoví, že osoby, které mají bydliště v některém členském státě, mohou být bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu. Z tohoto pravidla však existují výjimky, jako například v případě určení příslušnosti pro individuální pracovní smlouvy v oddílu č. 5. Zde je ještě nutno podotknout, že státní příslušnost je pro určení soudní příslušnosti z pohledu nařízení irelevantní, důležité je pouze hledisko bydliště, a to především žalovaného.

Dle čl. 20 odst. 1 nařízení se ve věcech týkajících se individuálních pracovních smluv příslušnost určuje podle čl. 20 – 23 nařízení.

Čl. 20 odst. 2 pak stanoví, že nemá-li zaměstnavatel, se kterým zaměstnanec uzavřel pracovní smlouvu, bydliště v některém členském státě, avšak má v některém členském státě pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním při sporech vyplývajících z jejich provozu jednáno tak, jako by měl bydliště v tomto členském státě. Dle čl. 21 odst. 1 písm. a) pak může být tento zaměstnavatel žalován u soudů tohoto členského státu.

V obou zkoumaných kauzách se řešily spory o platnost výpovědi z pracovního poměru, kde na straně žalující stál zaměstnanec – fyzická osoba cizí státní příslušnosti, s bydlištěm v České republice, a na straně žalované zaměstnavatel – právnická osoba cizí státní příslušnosti, se sídlem ve Spojených státech amerických a organizační složkou v České republice. Jako místo práce pak byla v obou případech sjednána Česká republika, tedy sídlo organizační složky žalované.

Jelikož žalovaná měla organizační složku v České republice, z jejíhož provozu vznikl spor o neplatnost výpovědi z pracovního poměru, lze se žalovanou jednat tak,

jako by měla bydliště v České republice a lze tedy určit mezinárodní příslušnost českého soudu dle nařízení pro tyto případy.

Určení konkrétního, věcně a místně příslušného, soudu je pak čistě v gesci vnitrostátního práva, tedy občanského soudního řádu.¹²⁸

4.3 Kolizní normy a volba práva

V obou uvedených případech si smluvní strany v rámci pracovní smlouvy ujednaly, že se jejich pracovní poměr bude řídit právem Spojených států amerických, resp. právem státu District of Columbia. V prvním případě byla pracovní smlouva uzavřena dne 31. ledna 2001 a v případě druhém dne 1. července 1997, tedy ještě před vstupem České republiky do Evropské unie. Hraničním určovatelem, tedy skutečností rozhodnou pro určení rozhodného práva, tedy byla v obou případech volba práva.

Zde nutno připomenout, že jelikož mezinárodní právo soukromé má každý stát své a orgány státu používají, až na výjimky, své vlastní kolizní normy, bude český soud používat normy českého mezinárodního práva soukromého.¹²⁹

4.3.1 Nařízení Řím I

Příslušné kolizní normy je však s ohledem na výše uvedené nejprve hledat v evropském mezinárodním právu soukromém, jehož přímo použitelná ustanovení mají před ustanoveními zákona o mezinárodním právu soukromém aplikační přednost. Takové kolizní normy obsahuje nařízení Řím I¹³⁰ (v této kapitole také jen „nařízení“).

¹²⁸ KADLECOVÁ, T. Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva. str. 73.

¹²⁹ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 157.

¹³⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) s účinností od 17. prosince 2009. Dostupné z [www: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0593&rid=4](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0593&rid=4).

Věcná působnost nařízení Řím I je vymezena v čl. 1¹³¹ tak, že toto nařízení se vztahuje na smluvní závazky podle občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů.

Lze zhodnotit, že pracovní poměr, jako zvláštní soukromoprávní poměr, obecně spadá do věcné působnosti nařízení Řím I, když to v čl. 8 zakotvuje i speciální úpravu právě pro individuální pracovní smlouvy. Pod pojem „individuální pracovní smlouvy“ pak, jak je uvedeno již výše u nařízení Brusel I bis, lze podřadit i pojem „individuální pracovněprávní vztahy“, tedy i pracovní poměr jako základní individuální pracovněprávní vztah. Ostatně to, že obě tato evropská nařízení užívají shodné pojmy je výrazem jejich komplementarity.¹³²

Co se nutnosti existence mezinárodního prvku týče, tak nařízení Řím I hovoří o „kolizi právních řádů“, tedy o situaci, kdy by na daný soukromoprávní poměr, s ohledem na vztah jeho prvků k různým státům, bylo možno aplikovat vícero právních řádů. Lze říci, že zkoumané pracovní poměry obsahovaly mezinárodní prvek, když smluvní strany byly každá jiné státní příslušnosti (Chorvatsko, resp. Arménie, v. Spojené státy americké), i měly bydliště, resp. sídlo, každá v jiném státě (Česká republika v. Spojené státy americké), pracovní smlouva byla sepsána v České republice, jako místo výkonu práce byla sjednána Česká republika a jako právo rozhodné bylo zvolené právo Spojených států amerických. Lze tedy zhodnotit, že zkoumané soukromoprávní poměry obsahovaly mezinárodní prvek.

Zkoumané pracovní poměry by tak v souvislosti s věcnou působností spadaly do působnosti nařízení Řím I.

Ovšem časovou působnost stanoví nařízení Řím I jasně v čl. 28 tak, že se toto nařízení použije na smlouvy uzavřené ode dne 17. prosince 2009. Z uvedeného tedy plyne, že s ohledem na časovou působnost nelze na zkoumané kauzy nařízení Řím I

¹³¹ Ve spojení s negativním vymezením věcné působnosti v čl. 2 a 3 nařízení Řím I.

¹³² KADLECOVÁ, T. Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva. str. 113.

použít, neboť toto nařízení nepůsobí retroaktivně a předpokládá, že na smlouvy uzavřené před datem jeho použití bude aplikována Římská úmluva.¹³³

4.3.2 Římská úmluva

Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy¹³⁴ je smlouvou mezinárodní, a proto pro ni platí jiný režim, než pro nařízení Řím I, které je přímo použitelné a které bylo přijato právě za účelem transformovat obsah Římské úmluvy do nařízení, tedy přímo aplikovatelného instrumentu tehdejšího komunitárního práva.¹³⁵

Římská úmluva je smlouvou ve smyslu čl. 10 Ústavy ČR, tedy, po splnění všech podmínek tam uvedených, je součástí právního řádu České republiky a stanoví-li něco jiného než zákon, použije se tato smlouva. § 2 ZMPS pak v této souvislosti uvádí, že se tento zákon použije v mezích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána.

Časová působnost je v Římské úmluvě zakotvena v čl. 17 (Zákaz zpětné působnosti) tak, že se tato úmluva ve smluvním státě vztahuje na smlouvy uzavřené po dni, ke kterému vstoupí pro dotyčný stát v platnost. Římská úmluva vstoupila pro Českou republiku¹³⁶ v platnost dne 1. července 2006, a to na základě čl. 5 odst. 2

¹³³ PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 153.

¹³⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 64/2006 Sb. m. s. o Úmluvě o přistoupení České republiky ... k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství (Lucemburk, 14. dubna 2005). Dostupné z www: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Rok&stranka=3 (částka č. 31).

¹³⁵ PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 151. Srov. s BŘÍZA, P. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. str. 21.

¹³⁶ Římská úmluva byla jménem České republiky podepsána dne 14. dubna 2005 v Lucemburku, Parlament České republiky s ní vyslovil souhlas a prezident republiky ji ratifikoval; ratifikační listina České republiky byla uložena u generálního tajemníka Rady Evropské unie, deponitáře Římské úmluvy, dne 6. dubna 2006.

Úmluvy o přistoupení České republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy¹³⁷.

Jelikož tedy obě zkoumané pracovní smlouvy byly uzavřeny před vstupem Římské úmluvy pro Českou republiku v platnost, tedy před 1. červencem 2006, bude na ně český soud používat příslušná ustanovení českého zákona o mezinárodním právu soukromém.¹³⁸

V této souvislosti je však třeba upozornit, že sami tvůrci Římské úmluvy uvádějí, že není žádného ustanovení ŘÚ, které by soudu smluvního státu bránilo, aby tuto úmluvu nemohl aplikovat i na smluvní závazky uzavřené v době, kdy ještě nevstoupila v platnost, jako tzv. *ratio scripta*.¹³⁹

4.3.3 Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Z přechodných ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém vyplývá, že vznik a existence právních poměrů a skutečnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, včetně volby práva, se posuzují podle dosavadních právních předpisů [§ 123 ZMPS]. Toto ustanovení tak vychází z obecného zákazu retroaktivity zákona.¹⁴⁰

¹³⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 64/2006 Sb. m. s. o Úmluvě o přistoupení České republiky ... k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství (Lucemburk, 14. dubna 2005). Dostupné z www: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Rok&stranka=3 (částka č. 31).

¹³⁸ BŘÍZA, P. Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě. str. 19. Srov. s KADLECOVÁ, T. Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva. str. 111.

¹³⁹ GIULIANO, M. a LAGARDE, P. Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations. Official Journal C 282 , 31/10/1980 P. 0001 – 0050. Article 17. Dostupné z www: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31980Y1031%2801%29:EN:HTML>. Srov. s PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 153.

¹⁴⁰ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 819.

Retroaktivitu, tedy zpětnou působnost, můžeme charakterizovat jako schopnost nového zákona způsobovat vznik nebo zánik subjektivních práv a povinností založených na minulých právních skutečnostech pro dobu před svou účinností. Platí tedy, že pozdější zákon do minulosti ruší účinky dřívějšího zákona.¹⁴¹

I když v České republice výslovný zákaz retroaktivity obecně pro všechna právní odvětví vysloven není, lze jej dovést z principů demokratického právního státu, zejména principu právní jistoty a ochrany nabytých práv¹⁴², jak to ostatně dovedl i Ústavní soud České republiky¹⁴³. Význam přechodných (intertemporálních) ustanovení pak spočívá v tom, že pro určité případy zachovávají působnost starého, již zrušeného, zákona i za účinnosti zákona nového.¹⁴⁴

Z ustanovení § 123 ZMPS tedy plyne, že vznik a existence předmětných pracovních poměrů, jakož i volba práva a skutečnosti vzniklé před 1. lednem 2014, se budou posuzovat podle zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

4.3.4 Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním

Otázka existence platnosti volby práva a pracovní smlouvy se tak bude hmotněprávně posuzovat k okamžiku uzavření pracovních smluv, tedy k datu 31. ledna 2001 a 1. července 1997. Na obě tyto smlouvy se tak bude vztahovat shodná úprava zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění zákonů č. 158/1969 Sb., č. 234/1992 Sb. a č. 264/1992 Sb.

¹⁴¹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář: Svazek VI. str. 1454 – 1455.

¹⁴² GERLOCH, A. Teorie práva. str. 93.

¹⁴³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. února 1997 sp. zn. Pl. ÚS 21/96, č. 63/1997 Sb. Dostupné z [www: http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=29187&pos=3&cnt=3&typ=result](http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=29187&pos=3&cnt=3&typ=result).

¹⁴⁴ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář: Svazek VI. str. 1452 – 1453.

ZMPSP v § 9 odst. 1 ohledně volby práva stanoví, že účastníci smlouvy si mohou zvolit právo, jímž se mají řídit jejich vzájemné majetkové vztahy; mohou tak učinit i mlčky, není-li vzhledem k okolnostem o projevené vůli pochybnost.

Právní naukou je volba práva vymezena jako shodný, tedy konsensuální, projev smluvních stran o tom, že se jejich právní poměr má řídit právem určitého státu, a je hraničním určovatelem, tedy skutečností rozhodnou pro určení rozhodného práva.¹⁴⁵

Z dikce zákona vyplývá pouze jeden požadavek, co se volby práva obecně týče, a to právě na konsensus jako podmínku platnosti volby práva coby hraničního určovatele. Volba práva obecně může mít podobu samostatné smlouvy, či být součástí smlouvy zakládající soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem, jako tzv. doložka o volbě práva.¹⁴⁶

Co se omezenosti volby týče, tak můžeme s ohledem na zásadu autonomie vůle konstatovat, že volba práva může být neomezená, tedy smluvní strany mohou zvolit jakýkoliv právní řád, a to bez ohledu na jeho vztah k dané smlouvě.¹⁴⁷

ZMPSP pak obsahuje i kolizní normy speciálně pro pracovní právo a stanoví, že poměry z pracovní smlouvy se řídí – pokud se účastníci nedohodnou na něčem jiném – právem místa, kde pracovník vykává práci [§ 16 odst. 1 věta první ZMPSP]. I v rámci pracovní smlouvy tak zákon připouští volbu práva, kterou nijak ve prospěch zaměstnance neomezuje.

Nejvyšší soud České republiky ve své ustálené judikatuře upozornil, že platnost volby práva jako hraničního určovatele rozhodného práva „musí být hodnocena na

¹⁴⁵ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 130.

¹⁴⁶ Srov. s PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 600 – 601.

¹⁴⁷ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 600.

základě práva českého, neboť je to české právo, které volbu práva umožňuje a připouští“.¹⁴⁸

Platnost právního jednání obecně je upravena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, tedy v právní úpravě platné v době, kdy se o ní rozhoduje. Přejídná ustanovení občanského zákoníku však stanoví, že jiné práva a povinnosti než rodinné, osobní a věcné, které vznikly před 1. lednem 2014, se až do svého zániku řídí dosavadními právními předpisy [§ 3028 odst. 3 OZ].¹⁴⁹ Tedy, že v případě závazkových vztahů se bude jejich vznik i obsah řídit ustanoveními zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.¹⁵⁰

Pro účely této práce není nutno se platností právního jednání, jímž byla volba práva provedena, více zabývat.

4.4 Pracovní smlouva a její platnost dle rozhodného práva

Platnost pracovní smlouvy je pak, dle názoru Nejvyššího soudu České republiky¹⁵¹ nutno posoudit zvlášť, a to již dle práva platně zvoleného, tedy dle rozhodného amerického práva.

Pracovní smlouva může být dle amerického pracovního práva explicitní i implicitní a obecně nemusí být v písemné formě, či jinak formálně ověřena.¹⁵²

¹⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0),. str. 6.

¹⁴⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář: Svazek VI. str. 1418.

¹⁵⁰ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář: Svazek VI. str. 1457.

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0),. str. 6.

Co se (ne)platnosti pracovní smlouvy týče, tak je zajímavé srovnat rozdílnost teoretického pojetí tohoto právního institutu v americkém a českém právu, která jistě pramení z teoretického pojetí práva jako takového související s historickým vývojem té které právní kultury.¹⁵³ Proto spíše, než abychom v americkém právu našli výčet nutných náležitostí, které pracovní smlouvu musí obsahovat (tedy obecné pravidlo) pro to, aby byla perfektní a platná, uvádí americké pracovní právo jednotlivé příklady sjednaného předmětu, pro něž daná pracovní smlouvu bude neplatná, či nevymahatelná (například tzv. odpracování si dluhu; otroctví, resp. nucená práce; zaměstnání v rámci protiprávního povolání, jako např. prostituce; výkon koncesované živnosti v pracovním poměru bez takového oprávnění; dětská práce či simulované zaměstnání, tedy existence pracovní smlouvy bez jejího faktického naplnění). Obecně pak platí, že je nezákonné uzavřít smlouvu, z níž má vzniknout tzv. nezákonný pracovní poměr (*unlawful employment*). Z uvedeného plyne, že právní úprava Spojených států amerických se tak s ohledem na neplatnost pracovní smlouvy zaměřuje až na výjimky především na (ne)dovolenost předmětu daného právního jednání, resp. obsahu dané pracovní smlouvy.¹⁵⁴

Nevyžaduje tak naplnění dalších náležitostí, jako právo české, které, jak uvedeno výše, kromě náležitostí obecných zakotvených v občanském zákoníku¹⁵⁵, vyžaduje speciálně pro pracovní smlouvu naplnění i konkrétních náležitostí, které stanoví zákoník práce¹⁵⁶, aby bylo takovéto právní jednání po naplnění všech předepsaných náležitostí perfektní, tedy nikoliv zdánlivé, a také platné, tedy prosté vad.

¹⁵⁷

S ohledem na výše uvedené, lze shrnout, že podle amerického práva by předmětné pracovní smlouvy byly považovány jistě za platné, když americké právo

¹⁵² GOLDMAN, A. L. a CORRADA, R. L. Labour law in the USA [online]. str. 91.

¹⁵³ Srov. GOLDMAN, A. L. a CORRADA, R. L. Labour law in the USA [online]. str. 103.

¹⁵⁴ GOLDMAN, A. L. a CORRADA, R. L. Labour law in the USA [online]. str. 94 – 97.

¹⁵⁵ § 545 – § 599 OZ.

¹⁵⁶ § 34 ZPr.

¹⁵⁷ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 185 – 187.

umožňuje uzavřít pracovní smlouvu i ústně, dokonce může i implicitně vyplývat z chování subjektů, a nestanoví žádné formální náležitosti, které by měla pracovní smlouva obsahovat. Dle dostupných informací nedošlo ani k naplnění žádné skutkové podstaty nezákonného pracovního poměru, jak je upravuje americké právo.

4.5 Skončení pracovního poměru včetně doktríny volného pracovního poměru dle rozhodného práva

S ohledem na výše uvedené lze zhodnotit, že rozhodné právo, právo Spojených států amerických a státu District of Columbia, bylo zvoleno platně, k čemuž ostatně dospěly i soudy, které dané věci projednávaly a rozhodovaly, včetně Nejvyššího soudu České republiky. Skončení pracovního poměru je tak nutno posoudit právě podle amerického pracovního práva.

V souvislosti se skončením pracovního poměru existuje v americkém pracovním právu obecně jen málo předpisů, které by zaměstnance před propuštěním chránily a zaměstnavateli v této souvislosti cokoli přikazovali.¹⁵⁸ Pokud je pak daný pracovní poměr tzv. *at will*, nepožívá zaměstnanec ochrany, z pohledu českého pracovního práva, v této souvislosti téměř žádné. Ovšem, tato rozdílnost je právě spojena s právně-ekonomickým vývojem obou zmíněných států, kdy hospodářství USA tradičně staví na modelu volného trhu umožňující co nejvolnější mobilitu pracovní síly, Česká republika je pak spíše postavena na tradici sociálního státu, v moderním evropském pojetí.

Tzv. doktrína volného pracovního poměru (*at will employment*) se vyvinula již v 19. století, kdy americké soudy začali považovat pracovní poměr za smluvní vztah, který obě smluvní strany, tedy jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel, mají právo ukončit bez jakéhokoliv důvodu, pokud si strany nesmluvily přísnější požadavky pro jeho ukončení. Jedná se tedy o normu dispozitivní, od níž se smluvní strany mohou odchýlit sjednáním si přísnějších pravidel ohledně skončení jejich pracovního poměru. Pakliže

¹⁵⁸ RASNIC, C. D. Die gesetzliche Rolle der Gewerkschaften in amerikanischen Unternehmen. In: LÖSCHNIGG, G. ArbeitnehmerInnenbeteiligung in Unternehmensorganen im internationalen Vergleich: Internationales und vergleichendes Arbeits- und Sozialrecht. str. 242.

však strany mlčí, aplikuje se pravidlo o volném pracovním poměru. Pojem „*at will*“ v tomto slovním spojení pak vyjadřuje, že takový pracovní poměr pokračuje pouze na základě vůle obou stran, tedy pouze po dobu, po kterou jsou obě strany svolné v takovém pracovním poměru setrvat.¹⁵⁹

Posuzování pracovních smluv jako závislých na trvání vůle je tak považováno za vyvratitelnou právní domněnku a není tedy nutné u soudu prokazovat, že zkoumaný pracovní poměr má tento status. Naopak je na případném odpůrci, aby prokázal opak. Proto, pokud pracovní smlouva výslovně uvádí, že je možno ji vypovědět pouze na základě spravedlivého důvodu (tzv. „*good cause*“ nebo „*just cause*“), soudy pak naopak taková omezení vynucují.¹⁶⁰

Nutno však poznamenat, že ačkoliv většina Američanů je stále zaměstnána ve volném pracovním poměru, přijímají některé státy omezující legislativu. Stát District od Columbia k nim však prozatím nepatří.¹⁶¹

4.5.1 Omezení použití rozhodného práva

Tzv. výhrada veřejného pořádku a užití imperativních ustanovení jsou instituty českého mezinárodního práva soukromého pro omezení použití platně zvoleného rozhodného práva. Posouzením možné aplikace těchto institutů na zmíněné případy se zabýval i Nejvyšší soud České republiky¹⁶² a rozhodl, že nejsou naplněny podmínky nutné pro jejich použití.

¹⁵⁹ GOLDMAN, A. L. a CORRADA, R. L. Labour law in the USA [online]. str. 98.

¹⁶⁰ GOLDMAN, A. L. a CORRADA, R. L. Labour law in the USA [online]. str. 98.

¹⁶¹ GOLDMAN, A. L. a CORRADA, R. L. Labour law in the USA [online]. str. 99.

¹⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0),.

4.5.1.1 Výhrada veřejného pořádku

Výhrada veřejného pořádku je právní naukou vymezena jako „ustanovení právního řádu, které umožňuje a také zavazuje odmítnout výjimečně použití ustanovení zahraničního právního řádu, kterého se má v daném případě použít na základě tuzemské kolizní normy, jestliže by účinky tohoto použití v oblasti tuzemského právního řádu byly zásadně nepřijatelné“¹⁶³. Výhrada veřejného pořádku je tak obranou proti nežádoucím účinkům cizího práva a uplatňuje se až po určení rozhodného práva na základě kolizní normy.¹⁶⁴

ZMPSP ve znění aplikovatelném na dané případy upravoval výhradu veřejného pořádku v § 36, podle něhož nelze právního předpisu cizího státu použít, pokud by se účinky tohoto použití přičily takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat. ZMPS pak v současné době upravuje výhradu veřejného pořádku v § 4 tak, že ustanovení zahraničního právního řádu, jehož se má použít podle ustanovení tohoto zákona, nelze použít, jestliže by se účinky tohoto použití zjevně přičily veřejnému pořádku.

Výhrada veřejného pořádku, a to i v pracovněprávních vztazích, je pak současnou mezinárodní praxí, i evropským právem, považována za zcela výjimečný případ omezení (*ultima ratio*¹⁶⁵) smluvní autonomie při platně provedené volbě cizího práva.¹⁶⁶

¹⁶³ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 193 – 194.

¹⁶⁴ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 194.

¹⁶⁵ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 39.

¹⁶⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého : vydání k 17. 12. 2009. str. 1221.

Zatímco výhrada veřejného pořádku se tak jako tzv. „negativní veřejný pořádek“ uplatní až po určení cizího rozhodného práva, imperativních norem coby tzv. „pozitivního veřejného pořádku“ se užije již před určením práva rozhodného.¹⁶⁷

4.5.1.2 Imperativní normy

Imperativní, nutně použitelné, normy, jsou, jak již uvedeno i výše, normy právního řádu, které je třeba aplikovat vždy, a to bez ohledu na kolizní normu, tedy ještě před určením rozhodného práva, neboť tyto normy zásadně nemohou být změněny či nahrazeny cizím právem.¹⁶⁸

ZMPSP sice výslovné ustanovení o imperativních normách neobsahoval, nicméně, jak uvedl i Nejvyšší soud České republiky¹⁶⁹, o existenci těchto norem nebylo pochyb, a to ani před přijetím Římské úmluvy.¹⁷⁰

4.5.1.2.1 Imperativní normy dle nařízení Řím I

Současný ZMPS pak, po vzoru Římské úmluvy a nařízení Řím I, již výslovné ustanovení o nutně použitelných ustanoveních právních předpisů obsahuje, a to v § 3, podle něž ustanovení ZMPS nebrání použití těch ustanovení českého právního řádu, kterých je nutné v mezích jejich předmětu úpravy použít vždy bez ohledu na to, kterým právním řádem se řídí právní poměry, v nichž se projeví účinky použití takových ustanovení.

¹⁶⁷ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 238. Srov. s BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého : vydání k 17. 12. 2009. str. 1224. Srov. s PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 39.

¹⁶⁸ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 235 – 236.

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0), str. 6.

¹⁷⁰ KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. str. 236.

Nařízení Řím I pak imperativní ustanovení definuje v čl. 9 jako ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.

Nejvyšší soud ČR¹⁷¹ vyslovil v této souvislosti právní názor, že imperativní ustanovení nelze ztotožňovat s ustanoveními kogentní povahy. V tomto nelze než souhlasit, neboť kogentní ustanovení jsou ustanovení vnitrostátního právního řádu, která se na soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem aplikují pouze na základě kolizní normy, tedy pouze jako právo rozhodné. Volbou cizího práva tak lze vyloučit aplikaci kogentních ustanovení na daný poměr. Imperativní ustanovení jsou pak také ustanovení vnitrostátního práva, avšak k jejich aplikaci na konkrétní soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem dojde, i když kolizní norma odkáže na použití práva cizího, tedy bez ohledu na právo rozhodné. Imperativní ustanovení jsou pak také tzv. ustanovení mezinárodně kogentní či absolutně kogentní.¹⁷² S ohledem na uvedené tak lze zhodnotit, že všechna imperativní ustanovení jsou ustanoveními kogentními, ovšem ne všechna kogentní ustanovení jsou zároveň ustanoveními imperativními.

Imperativní ustanovení jsou pak pouze ta ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů ve světle čl. 9 Řím I zásadní. Ačkoliv se bude jednat převážně o ustanovení veřejnoprávní povahy¹⁷³, lze si však představit i ustanovení upravující práva a povinnosti osob soukromého práva, která bude možno také za imperativní ustanovení považovat, neboť jejich cílem bude i ochrana jiných zájmů, a to i zájmů veřejných. Takovouto úpravou tak jistě je například úprava

¹⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0), str. 6.

¹⁷² PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 33.

¹⁷³ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 33 – 35. Srov. s PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. str. 170.

zakotvující ochranu těhotných žen v pracovním právu, kde je chráněným zájmem i veřejný zájem na ochraně zdraví a rodiny jako základní jednotky státu. V praxi však bude často velmi těžké zhodnotit, zda určitá úprava směřuje pouze k ochraně soukromých zájmů, či i zájmů veřejných. V tomto tak lze odkázat na právní nauku, která Ulpiánovu zájmovou teorii¹⁷⁴ sice považuje za základ právního dualismu, nicméně podotýká, že na jejím základě nelze dostatečně soukromé právo od práva veřejného odlišit.¹⁷⁵ Bude tak jistě záležet na konkrétním posouzení soudu. Ochrana zaměstnance jako slabší smluvní strany je však natolik důležitá, že nařízení Řím I zakotvuje speciální úpravu imperativních ustanovení pro oblast „individuálních pracovních smluv“, čl. 8 Řím I je tak *lex specialis* vůči čl. 9 Řím I.

O ochraně zaměstnance pak Řím I v této souvislosti hovoří již v Preambuli (čl. 35), a to, že zaměstnanci by neměli být zbaveni ochrany, kterou jim poskytují ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit nebo od nichž se lze odchýlit pouze v jejich prospěch. Na tento článek Preambule pak navazuje článek samotného nařízení pro individuální pracovní smlouvy, který stanoví, že zaměstnanec nesmí být zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit podle práva rozhodného v případě neexistence volby práva [čl. 8 odst. 1 Řím I], v posuzovaných případech by se tak jednalo o ustanovení českého práva [čl. 8 odst. 2 až 4 Řím I], pokud bychom tedy dané případy posuzovali tak, že spadají i do časové působnosti Řím I (ohledně věcné působnosti viz výše).

Stejně pak v této návaznosti hovoří i zákoník práce v aktuálním znění, který v § 363 ZPr obsahuje ustanovení, kterými se zapracovávají předpisy Evropské unie, a

¹⁷⁴ *Publicum ius est, quod ad statum rei Romanae spectat; privatum, quod ad singulorum utilitatem pertinet.* Srov. s HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: Obecná část. str. 21.

¹⁷⁵ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J. a ZUKLÍNOVÁ, M. Občanské právo hmotné. str. 31. Srov. s HENDRYCH, D. a kol. Správní právo: Obecná část. str. 21.

ustanovení, od kterých není možné se odchýlit, resp. je možno se odchýlit jen ve prospěch zaměstnance [§ 4a odst. 3 ZPr].¹⁷⁶

Právní nauka pak uvádí, že čl. 8 Řím I (obdobně jako čl. 6 ŘÚ) omezuje smluvní autonomii ve prospěch ochrany zaměstnance jako slabší strany tak, že volba práva nesmí vést k tomu, aby byla zaměstnanci odepřena ochrana prostřednictvím té úpravy, která by se v případě neexistence volby práva aplikovala. Existuje-li taková úprava, jejímž účelem je zvláštní ochrana zaměstnance, nemůže zaměstnavatel zbavit takovou úpravu jednoduše její závaznosti prostřednictvím volby jiného práva jako práva rozhodného pro individuální pracovní smlouvu.¹⁷⁷

V souvislosti se skončením pracovního poměru tak § 363 ZPr uvádí, že ustanoveními, od nichž se nelze smluvně odchýlit, jsou ustanovení § 51a, § 53 odst. 1 spočívající ve slovech „Zakazuje se dát zaměstnanci výpověď“ a písm. d), § 54 písm. b) spočívající ve slovech „to neplatí v případě těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, která čerpá mateřskou dovolenou, zaměstnance v době, kdy čerpá rodičovskou dovolenou do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou“, § 54 písm. c) spočívající ve slovech „nejde o zaměstnankyni na mateřské dovolené nebo o zaměstnance v době čerpání rodičovské dovolené do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou“, § 54 písm. d) „o těhotnou zaměstnankyni, zaměstnankyni čerpající mateřskou dovolenou, nebo o zaměstnance anebo zaměstnankyni, kteří čerpají rodičovskou dovolenou“. Jelikož taxativní výčet těchto kogentních ustanovení neobsahuje § 52 ZPr, jenž vyčerpávajícím způsobem vypočítává důvody možné výpovědi ze strany zaměstnavatele, nejedná se *a contrario* o ustanovení ve smyslu § 363 ZPr.

S ohledem na výše uvedené tak lze zhodnotit, že ustanovení uvedené v §363 ZPr jsou ustanoveními ve smyslu čl. 8 Řím I, tedy kogentními ustanoveními vnitrostátního

¹⁷⁶ Srov. s ELIÁŠ, K., HŮRKA, P., BEZOUŠKA, P., MORÁVEK, J., SCHMIED, Z. a TRYLČ, L. Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014. str. 732.

¹⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého : vydání k 17. 12. 2009. str. 1243.

práva, kterým čl. 8 Řím I v rámci předmětu jejich úpravy přiznává status ustanoveních imperativních. Tato ustanovení českého právního řádu se tedy na soukromoprávní, resp. pracovní, poměr s mezinárodním prvkem aplikují bez ohledu na právo rozhodné, tedy i když rozhodným právem bude právo cizí, jelikož zaměstnanec nesmí být zbaven ochrany, kterou by mu jinak české právo poskytlo.¹⁷⁸

Tedy, imperativním ustanovením ve smyslu čl. 8 Řím I a § 363 ZPr je ustanovení § 51a ZPr, které říká, že byla-li výpověď ze strany zaměstnance dána v souvislosti s přechodem práv a povinností z pracovněprávních vztahů nebo přechodem výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, platí, že pracovní poměr skončí nejpozději dnem, který předchází dni nabytí účinnosti přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů nebo dni nabytí účinnosti přechodu výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů.

Dalším takovým imperativním ustanovením je, ustanovení, které stanoví, že se zakazuje zaměstnavateli dát zaměstnanci výpověď v době, kdy je zaměstnankyně těhotná nebo kdy zaměstnankyně čerpá mateřskou dovolenou nebo kdy zaměstnankyně nebo zaměstnanec čerpají rodičovskou dovolenou [§ 53 odst. 1 písm. d) ZPr].

Dále je zakázáno vypovědět zaměstnavatelem pracovní poměr z důvodu, že se zaměstnavatel nebo jeho část přemísťuje, a to pro v případě těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, která čerpá mateřskou dovolenou, zaměstnance v době, kdy čerpá rodičovskou dovolenou do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou [§ 54 písm. b) ZPr.]

Je také zakázáno vypovědět zaměstnavatelem pracovní poměr z důvodu, pro který může zaměstnavatel okamžitě zrušit pracovní poměr, a to pokud jde o zaměstnankyni na mateřské dovolené nebo o zaměstnance v době čerpání rodičovské dovolené do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou [§ 54 písm. c) ZPr.]

¹⁷⁸ Srov. s 23. ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K. a KYSELOVSKÁ, T. Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I). str. 100.

Nakonec je také zakázáno vypovědět zaměstnavatelem pracovní poměr z důvodu jiného porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci [§ 52 písm. g) ZPr] nebo porušení jiné povinnosti zaměstnance stanovené v § 301a zvláště hrubým způsobem [§ 52 písm. h) ZPr], a to jde-li o těhotnou zaměstnankyni, zaměstnankyni čerpající mateřskou dovolenou, nebo o zaměstnance anebo zaměstnankyni, kteří čerpají rodičovskou dovolenou [§ 54 písm. d) ZPr.]

Jak vidno, ve světle výše uvedených imperativních ustanovení tak nejsou taxativně stanoveny důvody možné výpovědi ze strany zaměstnavatele, nýbrž naopak jsou vymezeny případy, kdy zaměstnavatel dát výpověď nemůže, výpověď z jeho strany je zakázána.

Pokud by tedy, vztaženo na dané případy, byly zaměstnankyně těhotné, či čerpaly mateřskou či rodičovskou dovolenou, byly by chráněny výše uvedenými ustanoveními zákoníku práce jako ustanoveními imperativními, a výpověď ze strany zaměstnavatele by tak byla neplatná pro rozpor s právními předpisy. Jelikož však žádný z posuzovaných případů nespadá do předmětu úpravy těchto imperativních ustanovení, dané výpovědi by byly uznány za platné i dnes, ve světle nařízení Řím I.

Závěr

Cílem této práce byla analýza úpravy pracovní smlouvy v českém a evropském mezinárodním právu soukromém, a to s přihlédnutím k otázkám řešených v rámci konkrétních soudních kauz. Položená otázka pak zněla: „Jak by příslušné kauzy řešil soud dnes, resp. je omezení zaměstnavatelovy výpovědi imperativní normou ve smyslu nařízení Řím I?“

Lze zhodnotit, že co se pojetí práva obecně týče, tak zatímco české právo staví na silných teoretických základech, které se indukovaly z kazuistického římského práva, a současné právní normy tak stanoví obecná pravidla, z nichž vyvozujeme závěry pro jednotlivé případy, americké právo, s ohledem na soudní precedenty jako právo silně kazuistické, je postavené právě na sestavování obecných pravidel z konkrétních případů. Proto, spíše, než aby americké právo stanovilo obecně, co má být, jako právo české, vyjmenovává jednotlivé skutkové podstaty zakázaného právního jednání.

S ohledem na prameny práva je pak americké právo zakotveno jak v právních předpisech, tak v soudních rozhodnutích, a to jak na úrovni federální, tak na úrovni jednotlivých států. Pro český soud je tak velmi obtížně jej nalézat. Což potvrzuje i fakt, že ani ministerstvo spravedlnosti, které obvykle v tomto ohledu se soudy spolupracuje a poskytuje jim informace o cizím právu, soudu v této souvislosti o právu rozhodném žádné poznatky neposkytlo. Je i zajímavé, že odpovědnost za nalézání cizího práva pak soud v druhém případě přenesl na žalobkyni, když poukázal na to, že ohledně cizího práva neplatí *iura novit curia*, a žalobkyně má tak povinnost cizí právo tvrdit.

Co se úpravy aplikovatelné na zkoumané případy týče, tak lze shrnout, že prvotně je na základě norem soukromého cizineckého práva zakotvených v ZMPS na cizince aplikován tzv. národní režim, tedy jejich postavení v soukromoprávní vztazích je stejné jako postavení občanů ČR.

Na dané spory aplikovatelné normy mezinárodního práva procesního lze nalézt v nařízení Brusel I bis, a to s ohledem na časovou i věcnou působnost nařízení, když se jedná o takové poměry, které lze pomocí výkladu subsumovat pod pojem „individuální pracovní smlouvy“ a dále se v příslušných řízení nachází mezinárodní prvek, když

účastníci mají bydliště každý v jiném státě. Následně lze podle Brusel I bis určit i mezinárodní příslušnost českého soudu, neboť, jelikož v obou případech měla žalovaná organizační složka v České republice, z jejíhož provozu vznikl spor, a lze tak se žalovanou jednat tak, jako by měla bydliště v ČR.

Dále, jak stanovil Nejvyšší soud ČR¹⁷⁹ nejprve je třeba zvlášť podle českého práva (protože je to české právo, které volbu práva připouští) posuzovat platnost právního úkonu, kterým byla volba práva provedena, a teprve potom, je-li to třeba, posuzovat platnost pracovní smlouvy a konečně je třeba zvlášť posoudit platnost jednostranného právního úkonu směřujícího k rozvázání pracovního poměru.

Co se kolizních norem týče, tak s ohledem na zákaz retroaktivity a přechodná ustanovení příslušných právních instrumentů, a to jak práva českého, tak práva EU (srov. výše), se bude volba rozhodného práva posuzovat dle ZMPSP a lze tedy dojít ke shodným závěrům, k jakým došly soudy v rámci projednávání a rozhodování daných sporů. Lze v této souvislosti shrnout, že na smluvní závazky se vztahem k zahraničí vzniklé k 17. prosinci 2009 a později se bude aplikovat nařízení Řím I a na ty, které vznikly v období od 1. července 2006 včetně do 16. prosince 2009, se použije Římská úmluva. Vznik a existence smluvních závazků s mezinárodním prvkem, včetně volby práva, které vznikly před 1. červencem 2006, se pak bude posuzovat dle ZMPSP, jelikož se dle § 123 odst. 1 ZMPS nejedná o právní poměry trvalé dlouhodobé povahy, když za tyto poměry se považují především poměry mezi rodiči a dětmi nebo poměry mezi manžely.¹⁸⁰

Dále ze zkoumání rozhodného amerického práva při jeho aplikaci na příslušné poměry vyplynulo, že to se s ohledem na neplatnost pracovní smlouvy zaměřuje až na výjimky především na (ne)dovolenost předmětu daného právního jednání, a to

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0), str. 6.

¹⁸⁰ PAUKNEROVÁ, M., ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. str. 819.

vymezením jednotlivých skutkových podstat tzv. nezákonného pracovního poměru (*unlawful employment*), včetně generální klauzule¹⁸¹. Americké právo dále také umožňuje uzavřít pracovní smlouvu i ústně, dokonce může i jen implicitně vyplývat z chování subjektů, a nestanoví žádné formální náležitosti, které by pracovní smlouva musela obsahovat.

S ohledem na skončení pracovní poměru tak předmětem dalšího zkoumání byla tzv. doktrína volného pracovního poměru (*at will employment*). Na základě této doktríny, která se vyvinula v 19. století, mají zaměstnanec i zaměstnavatel právo kdykoliv ukončit pracovní poměr, a to i bez uvedení důvodu, pokud si strany výslovně neujednaly, že je možno jej vypovědět pouze ze spravedlivého důvodu (tzv. *good cause* nebo *just cause*). Volný pracovní poměr je přitom vyvratitelnou právní domněnkou, z čehož plynou důsledky při dokazování v rámci soudního řízení. Jelikož je takto tzv. *at will* zaměstnána většina Američanů, je možno zhodnotit, že americké pracovní právo vytváří podmínky pro co největší mobilitou pracovní síly na volném pracovním trhu, ochrana zaměstnance jak pak až podružná, i když v současné době se objevují tendence u jednotlivých států americké federace k přijímání omezující legislativy.

Co se položené otázky v rámci vymezeného cíle práce týče, tak lze, vztaženo na posuzované případy, zhodnotit, že pokud by probíhalo soudní řízení dnes, soud by s ohledem na výše uvedené dospěl ke shodným závěrům, neboť by aplikoval shodnou hmotněprávní úpravu, což je zcela v souladu s principy demokratického právního státu, zejména principem právní jistoty a ochrany nabytých práv, a obě žaloby by taktéž zamítl.

Stejně by však soud dané spory posuzoval i na základě aplikace nařízení Řím I, resp. jeho článku 8. Lze totiž zhodnotit, že ustanovení uvedená v §363 ZPr jsou ustanoveními ve smyslu čl. 8 Řím I, tedy kogentními ustanoveními vnitrostátního práva, kterým čl. 8 Řím I v rámci předmětu jejich úpravy přiznává status ustanoveních imperativních. Tato ustanovení zákoníku práce se tak na zkoumané pracovní poměry s mezinárodním prvkem aplikují bez ohledu na právo rozhodné, tedy právo USA,

¹⁸¹ Tato úprava tak dle mého názoru připomíná úpravu například nekalé soutěže v českém právu.

jelikož zaměstnanec nesmí být zbaven ochrany, kterou by mu jinak české právo poskytlo.

V souvislosti se skončením pracovního poměru pak tedy § 363 ZPr vyjmenovává ustanovení, od kterých se nelze odchýlit, resp. se lze odchýlit pouze ve prospěch zaměstnance. Ve zkoumaných případech by tak byla výpověď ze strany zaměstnavatele zakázána, a to:

1. v době, kdy je zaměstnankyně těhotná nebo kdy zaměstnankyně čerpá mateřskou dovolenou nebo kdy zaměstnankyně nebo zaměstnanec čerpají rodičovskou dovolenou
2. z důvodu, že se zaměstnavatel nebo jeho část přemísťuje, a to pro v případě těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, která čerpá mateřskou dovolenou, zaměstnance v době, kdy čerpá rodičovskou dovolenou do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou
3. z důvodu, pro který může zaměstnavatel okamžitě zrušit pracovní poměr, a to pokud jde o zaměstnankyni na mateřské dovolené nebo o zaměstnance v době čerpání rodičovské dovolené do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou
4. z důvodu jiného porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci [§ 52 písm. g) ZPr] nebo porušení jiné povinnosti zaměstnance stanovené v § 301a zvláště hrubým způsobem [§ 52 písm. h) ZPr], a to jde-li o těhotnou zaměstnankyni, zaměstnankyni čerpající mateřskou dovolenou, nebo o zaměstnance anebo zaměstnankyni, kteří čerpají rodičovskou dovolenou.

Pokud by se tedy jednalo o jeden z výše uvedených případů, byla by zaměstnavatelova výpověď neplatná pro rozpor s právními předpisy a žalobám by tedy bylo vyhověno. Jelikož však v době, kdy byly výpovědi dány, zaměstnankyně nebyly těhotné, ani nebyly na mateřské či rodičovské dovolené, lze zhodnotit, že i při aplikaci nařízení Řím I by žaloba o neplatnost výpovědi byla v obou případech zamítnuta.

Je však možno shrnout, že ve světle nařízení Řím I by smluvní volnost ve zmíněných soukromoprávních poměrech s mezinárodním prvkem byla v zákonem vymezených případech omezena ochrannou funkcí českého pracovního práva.

Seznam použitých zkratk

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Nr. 946/1811 (Rakousko)
Brusel I bis	Nařízení č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Evropská unie)
ČR	Česká republika
DC	Stát District of Columbia, Spojené státy americké
EU	Evropská unie
IPRG	Bundesgesetz über das internationale Privatrecht, Nr. 304/1978 (Rakousko)
Listina	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (Česká republika)
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (Česká republika)
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (Česká republika)
Řím I	Nařízení č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Evropská unie)
Římská úmluva (ŘÚ)	Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
USA	Spojené státy americké
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (Česká republika)
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (Česká republika)
ZMPSP	Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (Česká republika)
ZPr	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (Česká republika)

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura

- 1) BĚLINA, Miroslav. *Pracovní právo*. 6. dopl. a podstatně přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxviii, 464 s. Academia iuris. ISBN 978-807-4002-830.
- 2) BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2010, lxvi, 1196 s. ISBN 978-807-4003-097.
- 3) BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého : vydání k 17.12.2009*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, 2 v. ISBN 80-740-0176-8.
- 4) BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 347 s. ISBN 80-735-7030-0.
- 5) BŘÍZA, Petr. *Volba práva a volba soudu v mezinárodním obchodě*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, xxi, 300 s. Právní praxe. ISBN 978-807-1796-060.
- 6) BYDLINSKI, Peter. *Grundzüge des Privatrechts: für Ausbildung und Praxis*. 9., aktualisierte Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2014, xliii, 460 s. ISBN 978-321-4149-222.
- 7) DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 429 s. ISBN 978-807-4783-265.
- 8) ELIÁŠ, Karel, Petr HŮRKA, Petr BEZOUŠKA, Jakub MORÁVEK, Zdeněk SCHMIED a Ladislav TRYLČ. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1.1.2014*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Olomouc: ANAG, 2014, 1063 s. ISBN 978-80-7263-857-4.

- 9) GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 310 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-541.
- 10) GOLDMAN, Alvin L. a Roberto L. CORRADA. *Labour law in the USA* [online]. 3rd rev. ed. Frederick, MD: Sold and distributed in North, Central and South America by Aspen Publishers, c2011, 574 p., 2013 [cit. 2015-01-27]. ISBN 978-904-1134-516. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com.ezproxy.is.cuni.cz/document.php?ids=IELL20120933,IELL2002081,IELL20121657,IELL2002083,IELL2002084,IELL2002085,IELL2002086,IELL2002087,IELL2002088,IELL20090012,IELL2002089,IELL20140537>.
- 11) HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: Obecná část*. 8. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, xxxiv, 792 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 978-807-1792-543.
- 12) KADLECOVÁ, Tereza. *Evropské mezinárodní právo soukromé v kontextu pracovního práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 210 s. Právní rukověť. ISBN 978-807-4783-418.
- 13) KOZIOL, Helmut, Rudolf WELSER a Andreas KLETEČKA. *Grundriss des bürgerlichen Rechts: Band I*. 14. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2014, xxxv, 674 s. Manzsche Kurzlehrbuch-Reihe. ISBN 978-321-4147-105.
- 14) KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 978-807-3801-717.
- 15) ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní právo veřejné, soukromé, obchodní*. 5. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 491 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3805-067.
- 16) PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, xxx, 304 s. Academia iuris. ISBN 978-807-4005-046.
- 17) PAUKNEROVÁ, Monika, Naděžda ROZEHNALOVÁ a Marta ZAVADILOVÁ. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*.

- Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, lxxiii, 853 s. Rekodifikace. ISBN 978-807-4783-685.
- 18) PAUKNEROVÁ, Monika a Květoslav RŮŽIČKA. *Rekodifikované mezinárodní právo soukromé*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, 193 s. Scripta iuridica, no. 14. ISBN 978-808-7146-941.
- 19) PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2013, 192 s. Teoretik. ISBN 978-808-7576-847.
- 20) POLÁČEK, Bohumil. *Praktikum mezinárodního práva soukromého a práva mezinárodního obchodu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7380-400-8.
- 21) RASNIC, Carol Daugherty. Die gesetzliche Rolle der Gewerkschaften in amerikanischen Unternehmen. In: LÖSCHNIGG, Günther. *ArbeitnehmerInnenbeteiligung in Unternehmensorganen im internationalen Vergleich: Internationales und vergleichendes Arbeits- und Sozialrecht*. Wien: ÖGB Verlag, 2011, 231 - 246. ISBN 978-370-3515-095.
- 22) ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část, deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. Monografie (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-961.
- 23) ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Jiří VALDHANS, Klára DRLIČKOVÁ a Tereza KYSELOVSKÁ. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie: (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 445 s. ISBN 978-807-4780-165.
- 24) SEDLER, Robert Allen. *Constitutional law in the United States* [online]. Frederick, MD: Sold and distributed in North, Central, and South America by Aspen Publishers, c2012, 322 p., 2014 [cit. 2015-01-28]. ISBN 90-411-3863-3. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com.ezproxy.is.cuni.cz/document.php?ids=CONS20110020,CONS20121311,CONS20090428,CONS20090429,CONS20090443,CONS20090430,CONS20090431,CONS20090432,CONS>

[20090433,CONS20090434,CONS20090436,CONS20090437,CONS20090438,CONS20090439,CONS20090440,CONS20090441.](#)

- 25) ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA. *Občanský zákoník. Komentář: Svazek I.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, lxxv, 1667 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692.
- 26) ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK a Josef FIALA. *Občanský zákoník. Komentář: Svazek VI.* Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xxxvi, 1479 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692.
- 27) TOMANDL, Theodor. *Arbeitsrecht I: Gestalter und Gestaltungsmittel.* 7. Aufl. Wien: Braumüller, 2011. ISBN 978-370-0318-088.
- 28) VERSCHRAEGEN, Bea. *Internationales Privatrecht: Ein systematischer Überblick.* 1. Aufl. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2012, xli, 286 pages. ISBN 978-321-4149-390.
- 29) WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní: Část první: řízení nalézací.* 7. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2014, 621 s. Učebnice (Linde). ISBN 978-807-2019-403.

Právní prameny

Česká republika

- 1) Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). Dostupné z www: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.
- 2) Důvodová zpráva k ZMPS. Dostupné z www: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZMPS.pdf>.
- 3) Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 44/2004 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi členskými státy Evropské unie a Českou republikou ... o přistoupení České republiky ... k Evropské unii.
- 4) Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 64/2006 Sb. m. s. o Úmluvě o přistoupení České republiky ... k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v

Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství (Lucemburk, 14. 4. 2005). Dostupné z [www: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Rok&stranka=3](http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2006&typeLaw=mezinarodni_smlouva&what=Rok&stranka=3) (částka č. 31).

- 5) Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- 6) Ústavní zákon České národní rady ze dne 16. prosince 1992 č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- 7) Ústavní zákon ze dne 18. října 2001 č. 395/2001 Sb., kterým se mění ústavní zákon ze dne 16. prosince 1992 č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- 8) Zákon Národního shromáždění České socialistické republiky ze dne 4. prosince 1963 č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, s účinností od 1. dubna 1964.
- 9) Zákon Národního shromáždění Československé socialistické republiky ze dne 4. prosince 1963 č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, s účinností od 1. dubna 1964.
- 10) Zákon Parlamentu České republiky ze dne 21. dubna 2006 č. 262/2006 Sb., zákoník práce, s účinností od 1. ledna 2007.
- 11) Zákon Parlamentu České republiky ze dne 3. února 2012 č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s účinností od 1. ledna 2014.
- 12) Zákon Parlamentu České republiky ze dne 25. ledna 2012 č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, s účinností od 1. ledna 2014.

Evropská unie

- 1) GIULIANO, M. a LAGARDE, P. Report on the Convention on the law applicable to contractual obligations. Official Journal C 282 , 31/10/1980 P. 0001 – 0050. Article 17. Dostupné z [www:](http://www.legislation.europa.eu)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31980Y1031%2801%29:EN:HTML>.

- 2) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) s účinností od 17. prosince 2009. Dostupné z www: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0593&rid=4>.
- 3) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I bis) s účinností od 10. ledna 2015. Dostupné z www: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1215&qid=1425472293650&from=CS>.

Rakousko

- 1) Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie, StF: JGS Nr. 946/1811.
- 2) Bundesgesetz vom 15. Juni 1978 über das internationale Privatrecht (IPR–Gesetz), StF: BGBl. Nr. 304/1978.

Judikatura

Česká republika

- 1) Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 4. února 1997 sp. zn. Pl. ÚS 21/96, č. 63/1997 Sb. Dostupné z www: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=29187&pos=3&cnt=3&typ=result>.
- 2) Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. prosince 1998 Sp. zn. I.ÚS 41/98, N 147/12 SbNU 363 (Prolínání veřejného a soukromého práva). Dostupné z www:

<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=31211&pos=1&cnt=1&typ=result>.

- 3) Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. července 2006, č.j. 23 C 16/2005 – 75.
- 4) Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. listopadu 2006, č.j. 19 Co 464/2006 – 103.
- 5) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4196/2007, uveřejněný pod číslem 104/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2008:21.CDO.4196.2007.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/A54DA87D90E8D16DC1257A4E0065614E?openDocument&Highlight=0),.
- 6) Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 3. června 2008, č.j. 27 C 44/2007 – 58.
- 7) Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 26. listopadu 2008, č.j. 19 Co 435/2008 – 103.
- 8) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. června 2010, sp. zn. 21 Cdo 1779/2009, ECLI:CZ:NS:2010:21.CDO.1779.2009.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/95C3F8B8374BAB38C1257A4E0067B45A?openDocument&Highlight=0](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/95C3F8B8374BAB38C1257A4E0067B45A?openDocument&Highlight=0),.
- 9) Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 30. listopadu 2010, č.j. 27 C 44/2007 – 182.
- 10) Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. května 2011, č.j. 19 Co 130/2011 – 237.
- 11) Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2013, sp. zn. 21 Cdo 4534/2011, ECLI:CZ:NS:2013:21.CDO.4534.2011.1. Dostupné z [www: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7A](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/7A)

[749F64DCE4D1BCC1257B44002A1FDE?openDocument&High
light=0](http://caselaw.findlaw.com/us-dc-circuit/1050236.html).

Spojené státy americké

- 1) United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit. Vladimir SHEKOYAN, Appellant v. SIBLEY INTERNATIONAL, Appellee. No. 04-7040. Decided: June 3, 2005. Dostupné z www: <http://caselaw.findlaw.com/us-dc-circuit/1050236.html>.

Resumé

Tématem této diplomové práce jsou „Smluvní závazkové vztahy v mezinárodním právu soukromém“, podtématem pak „Pracovní smlouva“. V rámci takto vymezeného tématu se pak práce věnuje tomu, jak české soudy vykládají pracovní smlouvy založené podle amerického práva.

Kapitola první nastiňuje odlišné pojetí práva v České republice a Spojených státech amerických plynoucí z odlišného právně-historického vývoje.

Druhá kapitola pojednává o českém mezinárodním právu soukromém a jeho postavení v rámci českého soukromého práva, neboť to jsou zásadně české kolizní normy, jichž český soud používá.

Třetí kapitola se zaměřuje na dva konkrétní spory ze soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem, které české soudy projednávaly a rozhodovaly. Předmětem obou sporů bylo posouzení platnosti výpovědi z pracovního poměru dané zaměstnavatelem a otázek souvisejících.

V poslední kapitole tyto českými soudy řešené otázky posuzují ve světle současné právní úpravy, přičemž aplikují normy soukromého cizineckého práva zakotvené v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, dále procesní normy nařízení Brusel I bis, kolizní normy zakotvené v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním a rozhodné právo USA, resp. státu DC. Dále na zkoumané soukromoprávní poměry s mezinárodním prvkem aplikují imperativní normy nařízení Řím I.

Cílem této práce bylo také zhodnotit, zda ustanovení zákoníku práce, která omezují zaměstnavatelovu výpověď, jsou imperativními ustanoveními. Ze zkoumání vzešlo, že ustanovení uvedená v §363 ZPr jsou ustanoveními ve smyslu čl. 8 Řím I, tedy kogentními ustanoveními vnitrostátního práva, kterým čl. 8 Řím I v rámci předmětu jejich úpravy přiznává status ustanoveních imperativních. V souvislosti se skončením pracovního poměru výpovědí ze strany zaměstnavatele je tak imperativně ustanovena ochrana těhotných žen a rodičů na mateřské či rodičovské dovolené.

Summary

The theme of this thesis is “Contractual Obligations in Private International Law” and the subtopic is “Employment contract”. Within such a defined theme, the thesis examines how Czech courts interpret employment contracts established under the US law.

The first chapter outlines the different conceptions of the law in the Czech Republic and the United States of America as a result of different legal and historical development.

The second chapter discusses the Czech Private International Law and its position within the Czech Private Law, because a Czech court basically applies Czech conflict rules.

The third chapter focuses on two particular disputes of private relationships with an international elements that Czech courts discussed and decided. The subject of both disputes were to assess the termination of employment and other related issues.

The aim of the last chapter is to consider these disputes in the light of current legislation. In order to do that I apply Act on Private International Law, as well as Regulation on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (Brussels I bis), then Act on Private International and Procedure and the US Labour Law. Furthermore, I also apply mandatory rules of Regulation on the law applicable to contractual obligations (Rome I).

The aim of this thesis was also to evaluate whether the provisions of the Czech Labour Code, which limit the termination of employment, are the imperative ones. According to overall conclusion, it can be said that these Czech Labour Code provisions, enumerated in § 363, are imperative provisions within the meaning of Rome I Article 8. Therefore, pregnant women and parents on maternity or parental leave are under the protection of these imperative rules and the termination of employment in such cases would be considered void.

**SMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY
V MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM**

**CONTRACTUAL OBLIGATIONS IN PRIVATE
INTERNATIONAL LAW**

Klíčová slova / Key words

Mezinárodní právo soukromé / Private International Law

Pracovní smlouva / Employment Contract

Skončení pracovního poměru / Termination of Employment